

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI TINERETULUI REPUBLICII MOLDOVA

INSTITUTUL DE ȘTIINȚE PENALE ȘI CRIMINOLOGIE APLICATĂ

APROBAT

la ședința Catedrei

_____ 2013

**Șef catedră,
V. Guțuleac**

ISTORIA UNIVERSALĂ A STATULUI ȘI DREPTULUI

Note de curs

Elaborat:

**Covalschi Stanislav,
dr., conf. interimar**

Chișinău 2013

TEMA 1. INTRODUCERE ÎN *ISTORIA UNIVERSALĂ A STATULUI ȘI DREPTULUI*

1. **Obiectul de studiu al *Istoriei universale a statului și dreptului***
2. **Metodele de cercetare ale *Istoriei universale a statului și dreptului***
3. **Scopul și sarcinile *Istoriei universale a statului și dreptului***

1. **Obiectul de studiu al *Istoriei universale a statului și dreptului***

Obiectul de studiu este inclus în sistemul științelor sociale, din pricina studierii în ansamblu a istoriei statului cât și istoria jurisprudenței a lui.

Spre deosebire de istoria universală, studiul dat, cercetiază societatea în integru, totodată studiază concret relațiile statale și juridice în procesele istorice evoluționiste asupra structurii politico-juridice a sistemului politic statului concret. Dinamica dezvoltării de la stat sclavagist până-n perioada contemporană.

Studiul nostru operează cu evenimente concrete a veșii politice, activității statelor, sistemelor politice, regimurilor politice pe tot parcursul dezvoltării lor. Dar, obiectul nostru de studiu nu reprezintă un conglomerat de informații despre trecutul statului dat, ci are menirea reflectării legităților concrete a evoluției statului și sistemii sale juridice. Particularităților caracteristice, specifice statului în comparație cu legile evoluției societății. Statul și dreptul ca parte componentă a sistemului social are caracter relativ independent de dezvoltare.

Istoria statului și dreptului studiază dreptul unui stat în procesul apariției, dezvoltării și evoluției specifice a lui, dar tot odată concret istoric, cronologic în limitele formațiuni social-economice.

2. **Metodele de cercetare ale *Istoriei universale a statului și dreptului***

Prin cuvântul **metodă**, sinonim subînțelegem „mod de expunere”. Pentru noi e important să percepem metodă ca mod sistematic de cercetare și transformare a realității obiective. Un ansamblu de operații intelectuale cu scopul de-a atinge obiectivele cunoaștere a unui fenomen social. În știința istorică universală a statului și dreptului, metoda de cercetare reprezintă un ansamblu de principii, procedee, tehnica de cercetare cu scopul de-a lărgi cunoștințele în domeniul științelor sociale, juridice.

Metodele de cercetare a istoriei statului și dreptului :

- **Metoda deductivă și inductivă. Metoda inductivă**, studiază fenomenul social de la individual, particular la fenomen general, de la evenimente reale la o concepție de generalizare științifică. Pe când **metoda deductivă** studiază fenomenele de la general la particular. Dreptul este o știință **deductivă**.

- **Metoda de abstractizare**. Metoda unde cunoaștere trece de la concret la abstract.

- **Metoda de analiză**. Metoda unde un tot întreg se fragmentează pe segmente, elemente, care și se studiază. Metoda permite mai ampla de studiat fenomenele segmentate.

- **Sinteză**. Obiectul este perceput prin analiza segmentelor unite. Scopul analizei este de-a descoperi legăturile interne, conform cărora activează realitatea studiată.

- **Metoda istorică**. Fenomenele juridice reesă din analiza condițiilor politice, sistemului politic, regimului politic, sistemului economic-social. Istoria USD,

reprezintă un fenomen în permanentă dezvoltare, unde special este studiat sistemul politic, de stat, guvernare, jurisprudența statului. Uneori pe baza analizei istoriei statului se reconstruiesc instituțiile dreptului.

• **Metoda comparativ-istorică**, evoluția statului și dreptului poate fi studiată mai profund numai prin compararea cu exemplele statelor vecine, ori din istoria trecutului.

Tot ce conserviază urmele trecutului, sunt iuvoarele materiale ale istoriei (ieroglifile egiptene, chineze, legile lui Hamurabi).

Istoria USD este o știință metodologică, care oferă posibilitatea de-a studia procesele logice. Materialele istorico-juridice se referă la diversele perioade ale istoriei umane, și ca exemplu este necesar de amintit Istoria Dreptului Roman, studiu ce practic este folosit până în contemporanitate.

3. Scopul și sarcinile Istoriei universale a statului și dreptului

Necesitatea evolutivă a progresului uman se consolidează în baza trecutului istoric și a tradițiilor individuale pur societății concrete. Studiem trecutul statelor mari, mici, istoria diferitor epoci, care în ansamblu ne da-u posibilitatea percepției formațiunii statale, legilor conform cărora activează societatea dată. Fiecare generație are viziunea sa referitor la evenimentele trecutului, care trebuie studiată cu atenție și considerațiune față de ori și ce eveniment social.

Scopul disciplinei Istoria USD – determinarea genezei, constituirii, dezvoltării, modernizării mecanismului apariției statului cu toate atributele sale specifice, și în primul rând cu instituțiile juridice, organele de represii la diferite națiuni, în diferite epoci istorice.

Studiind obiectul nostru obținem cunoștințe referitor la modalitățile dezvoltării statului, legii în statul concret pentru a sintetiza interacțiunea jurisprudența trecutului cu realitatea juridică obiectivă contemporană. La natura experienței istorice ale omului de la apariția primelor formațiuni de guvernare la modelele contemporane ale formațiunilor statale.

Istoria USD a cunoscut o mulțime de sisteme juridice, dar nici una nu poate fi comparată cu cea a Dreptului Roman, care a devenit etalon al sistemului juridic contemporan, în stat contemporan.

Autoevaluare:

1. Cum percepeți studiul Istoriei Universale a Statului și Dreptului ?
2. Ce metode de cercetare cunoașteți a Istoriei USD ?
3. Cum înțelegeți metodele de analiză, sinteză, deductivă ?
4. Cum percepeți metoda de studiu istorică și comparativ – istorică, care este diferența?
5. Care este scopul studiului Istoria USD ?

Note

TEMA 2. ISTORIA STATULUI ȘI DREPTULUI ÎN ȚĂRILE ORIENTULUI ANTIC. EGIPTUL ANTIC

1. **Apariția formațiunilor statale pe teritoriul Orientului Antic. Trăsăturile caracteristice**
2. **Dezvoltarea sistemului de drept în Egiptul Antic**
3. **Dreptul familiei și Dreptul succesoral**
4. **Dreptul Penal egiptean în antichitate**
5. **Judecata în Egiptul Antic**

1. **Apariția formațiunilor statale pe teritoriul Orientului Antic. Trăsăturile caracteristice**

Orientul Antic geografic se extinde de la Tunisia contemporană pînă la Chiha, Japonia, Etiopia și pînă în Caucazul actualment. Anume aici în Antichitate existau primele formațiuni statale, socotite pe drept – **leagăn al civilizației umane**: Regatul Egiptul Antic, Babilon, Califatul Arab, China și India.

Menționăm, că trecerea de la comunitatea gentilică la primele formațiuni statale și ca urmare formarea unui sistem juridic a avut loc **practic concomitent, paralel**.

Forma socială de bază a țărilor Orientului antic era comuna agricolă

În China **partonimiile (țzun)**, ce unia pînă la o mie de gospodării agricole, unite prin rudenie de sînge. În Babilon, baza socială a statului centralizat erau **țăranii liberi** care plăteau renta regelui. În Egipt societatea diferențiată se baza pe munca robilor. Societate indiană era strict împărțită în categorii **varne (brahmanii, cșatrii, vaișii, șudrii)**. În statul centralizat indian **Maurie** (sec. IV-II îen), organul legislativ era organ colegial **radjasabh** și Sovietul nobilimii -- **matriparișad**.

Conducerea statului era concentrată în mîinile unei persoane (monarh). Tot odată menționăm că în unele state mici ai Indiei antice exista o monarhie limitată – **republică oligarhică** (putera statului era concentrată în mîinile unei elite de nobili).

Organele de conducere statale erau concentrate în mîinile: regelui (Faraonului, Califului, Hanului, etc.), marilor dregători, și funcționarilor administrației locale.

Împăratul. Rol deosebit al șefului statului, (faraon, patessi, van). Liderul politic al statului care menținea totă putera politică, executivă, legislativă, judecătorească, militară și era socotit ca trimisul Dumnezeului pe pămînt.

Marii dregători, executau diverse funcții în aparatul statal. În Egipt faraonul, se spriginea pe vizirri săi, care la rîndul său mențineau putera administrativă, juridică, ce nu era separată de activitatea publică. Rol enorm în viața socială a Egiptului Antic juca **religia**. În templele egiptene se coordona viața socială, spirituală, politică, financiară a statului.

În Babilon, pînă la crearea monarhiei **Sumero-Akkadiene**, principalul demnitar era administratorul palatului regal - „**Nubanda**”. Care tot odată și menținea putera executivă, supravegia activitatea economică a statului, vistierul și notarul principal.

Administrația publică locală era condusă de demnitari, guvernatori. Numiți **ișacu**”.

Pentru **India Antică** era caracteristic - conducera colectivă a statului compusă din așapte miniștri, alegei dinnobili localii pe principiul devotamentului împăratului. Liderul politic al Indian, era ajutat un activitatea sa de Consiliul de miniștri.

În **China pe timpul** dinastiei „**ceu**”, deja apare divizarea serviciilor statale.”**Sama**” conducia armata.”**Săcum**” – șeful serviciului agrar, alt demnitar strănția impozitul, ș.a.m.d.

Aparatul funcționarilor, în Orientul Antic administrația locală activa pe baza actelor, legilor scrise .Ajutați de un institut de secretariat, supravegetatori, organe de reprimare (fără instituții de reprimare nu există nic un stat).

Jurisprudența în Orientul Antic era întocmită conform unor codificări de legislație.

Egiptul Antic „**Cartea Egipteană a Morților**,” care deși era o culegere religioasă, servia Cod de legi ai jurisprudenței egiptene, modificat de Faraonului **Menes** (3100 îen), **Ramses II, Bochoris**, Avem informație extrem de succintă, ca să vorbim detaliat ,de importanța lor în viața statului Antic.

În **Babilon**,sau păstrat cele mai multe documente legislative, care ne vorbesc despre starea statului și legislației conform căria el activa. Legile lui **Urucaguna** (2370 îen), Cod de legi a lui **Hammurabi** (1792-1750).

În **India Antică** menținem **Legile Mănu**,culegeri „**Narada**”, **China Antică** – Ce-a mai vece codificare chineză este codul împăratului **Mu**,care reglamenta raporturile juridico-penale,întocmite în 3000 de articole. Împăratul **Li-Kui**, a unificat legile dinastiilelor precedente în codul „**Cartea legilor**”.

2. Dezvoltarea sistemului de drept în Egiptul Antic.

În mileniul IV îen,în Egiptul Antic se formiază primele formațiuni statale – **nomi**. Comuni agricole unite în preajma unui hram religios, pentru a aservi sistemele de irigație . Viața social-politică, economică în Egiptul Antic decurjia de-a lundul fluviului Nilului. Teritorial Egiptul era divizat în **țara de Sus și țara de Jos**, sub conducere unui **Faraon**. Putera politică, socială a faraonului era majoră, despotică. Social societatea era divizată în **mereti** (țărani), **slujile țarului** (arendașul, semiliber), **nadjes** (tîrgoveții), **meșteșugarii** (profesie dificilă în Egipt).

Djati - ajutorul Faraonului, în toate treburile. Administrația locală era compusă din **djadjați**, căpetenia sovetului comunei agricole, **nomarnii** (guvernatorii) rejiunilor statului, **slujbașii cancelariști** (profesie de onoare, studiile făciau în școlă speciale). Armata, egipteană era neregulată, postul de ofițer era de onoare, bine plătită. Cu apariția cailor în sec. XVIII îen, armata primește cavalerie, unități mobile.

N- avem surse referitor la primele coduri de legi în conducerea statale din Egiptul Antic, dar fizozoful grec **Diodor** ne informează de legile scrise de faraonul **Menes** (3000 îen).

În Egiptul Antic proprietatea exista sub formă de :

- **Proprietatea statului**- rezervoare de apă potabilă, depozite de alimente strategice, pentru stare exepțională , război. etc.
- **proprietatea Faraonului** (o proprietate enormă, monopol la repartizarea apei potabile.)
- **proprietatea marilor demnitari**, care putea fi transmisă urmașilor prin secesiune.
- **proprietatea templelor**, formată din donațiile Faraonului.

– **proprietatea sărăcimii**, care stăpîneau pămîntul în obște, dar este posibilă răscumpărarea pămîntul în posesie privată.

Legislația egipteană cunoștea **moștenire pe cale legală și prin testament**. Moștenitorii legitimi erau copiii care primeau moștenire **egală**.

Drept penal - Ce-a mai mare crimă în Egiptul antic era socotită:

Trădarea de stat, complotul, rebeliunea, crimele cu caracter religios (și azi aceste crime sunt considerate ca crime grave), crime asupra persoanei, infracțiune patrimonială (furt, înșelarea la cântar), infracțiunea contra onoarea personală (viol) pedepsită foarte aspru.

Procesul de judecată - Justiția era înfăptuită de Faraon, care numea demnitar cu funcții speciale pentru a judeca. Pătimașii depuneau plîngere, în care motivau cazul, și cereau pedeapsă inculpatului. Părțile aveau drepturi egale la proces.

Probațiunea se făcea prin martori, acte scrise, jurămînt. Decizia era luată de judecător, fără a fi motivată.

3. Dreptul familiei și Dreptul succesoral

Familia era sfîntă în Egiptul Antic. Soția aducea avere în familia soțului, care la rîndul său numai dăruia cadouri noilor rude. Căsătoriile consangvine (rudenie de sînge) era rară. Faraonul dinastiei **Ptolmeu** cei drept permitea așa o căsătorie (frate, soră, verișor .etc.).

Faraonul avea o soție numită **soție mare (de origine autohtonă)** tot odată avea și un harem de mii de concubine. În viața privată, bărbatul avea o soție, și un număr **de concubine**. Care la rîndul său nu aveau drept egal, în raport cu soția oficială, asupra proprietății bărbatului.

Femeia juca un rol mare în societatea egipteană, avînd drepturi enorme și legale. Adesea succesiunea se făcea pe linia maternă. Copiii purtau numele mamei, tata avea rol numai pur biologic. Dar Egiptenii spuneau: „ Fii foarte rezervat în relațiile cu femeile, nu eșe nimic bine cînd se amestecă ele”.

Divorțurile se permiteau, femeile divorțate, conform legilor primeau avere. Bărbatul era obligat s-o înțețină. Se folosea amenzi conform contractului de căsătorie.

4. Dreptul Penal egiptean în antichitate

Odată cu apariția statului în Egipt este interzisă răzbunarea prin sînge. Ce-a mai mare infracțiune era socotită răzvrătirea ori alte manifestări contra regimului politic.

În **Cartea Morților**, sunt menționate **infracțiunile**:

Falsificarea monedelor, documentelor, depozitie falsă, omorul animalei sfinte (aligatorului) mita.

Medicul era socotit complice și i se aplică pedeapsa capitală, dacă bolnavul deceda. Hoțului de animale i se tăia mîna. Furtul obiectelor de cult – era pedepsită cu moarte. Hoția mormintelor se pedepsește cu tăierea urechilor, tragerea la țapă.

Cele mai răspîndite pedepse erau – lovitura cu bicul, tăierea nasului, transformarea în sclavi, decapetarea, arderea de viu, îngroparea de viu.

Stabilirea pedepsei i se atribuie judecătorului, ori Faraonului. Mai tîrziu, conform legilor lui **Bochoris**, pedeapsa cu moartea este înlocuită cu transformarea în rob.

5. Judecata în Egiptul Antic

Judecătorul în Egiptul Antic era funcționarul numit de Faraon. Funcțiile judecătorești erau predate unui demnitar de stat.

Pe timpul Regatului Veci, în Egiptul de Sus, existau **6 tribunale** „casele cele mari”, unde înfăptuiau dreptatea nobilii. Tribunalul era organ permanent. Funcționarii pe timpul Faraonului Thebană au fost înlocuiți cu judecători profesionali - **qenbet**. Paralel existau și judecătorii locale, care examinau cazuri ordinare, locale.

Plîngerile erau predate scris, apoi la judecată expuse verbal. Se întocmea proces verbal. În proces de **Drept Civil**, decizia tribunalului era lege. Cel care este socotit vinovat, se supune tribunalului.

În Proces Penal, decizia capitală era stabilită de Faraon.

Funcții de judecată aveau și sfaturile templelor (judecata canonică).

Procesele civile nu se deosebesc de cele penale, Pătimășii indicau cauza și sancțiunea (pediapsa cum o văd ei), tot ei stabileau mărimea recompensei dorite. Părțile aveau drepturi egale, argumentând dovezile sale. Decizia era primită fără a fi motivată. Probațiunea se făcea prin martori, acte și jurământ.

Autoevaluare:

1. Cum asociați statul din Orientul Antic?
2. Care este caracteristica Jurisprudenței în Egiptul Antic?
3. Care este rolul religiei în conducerea statală în Egiptul perioada Antică?
4. Care este rolul Faraonului în conducerea statului și Jurisprudenței?
5. Care este procedura judecătorească în India Antică, China Antică?
6. Ce înseamnă Cartea Egipteană a Morților?
7. Caracterizați Dreptul familiei în Egiptul Antic.
8. Caracterizați Dreptul Penal în Egiptul Antic.

Note

TEMA 3. ISTORIA STATULUI ȘI DREPTULUI ÎN BABILONUL ANTIC

1. Statele antice din Mesopotamia
2. Legile lui Hammurabi - reflectarea Dreptului orientat veci
3. Formele de proprietate
4. Relațiile familiare
5. Drept Penal

1. Statele antice din Mesopotamia

Primele formațiuni statale au început să se formeze între râurile **Tigris și Eufrat** în mileniul IV III îen, la bază socială având comunitățile tribale de agricultori. Apar orașe-

cetăți cu conducere autonomă, **Uruc, Chiș, Ur, Lagaș**. Către sf. milen. III îen se formiază 2 comunități de populație în **regiunile Șumer** (capit. **Uruc**) și **Accada-semiti** la nord (capit. **Accada**). **Sargon** a fost primul rege (**Iugala**, om mare) care a unificat toate triburile din regiune în stat centralizat.

Sec. XIX îen, este semnificativ pentru noi, prin faptul că apare primul stat centralizat al **Babilonului** antic condus de regele **Marduc**. Noi cunoaștem Babilonul antic datorită regelui **Hamurabi (1792-1750 îen)**. Societatea antică era divizată în categorii generale de **stăpân-rob**. Divizată mai târziu în oamenii liberi-**avelumii** (fiul omului), **mușcenumii** (categoria de săraci ce caută serviciu), **tamcarii** (cămătarii),

Organizația statală în Babilonul Antic. Am menționat deja că primele formațiuni statale erau comunele agricole și orașele-state. Condus de căpetenia neamului **ensi**, ori de **Iugalii** (om mare). Treburile orașului erau rezolvate de **Soverul bătrînilor**, ori **Adunarea Comunei**. Administratorul orașului era funcționar aliasă de către Adunarea Comunei.

Regele Sargon adunând, centralizând orașele a primit titlu de **-Iagul-gegemon**. Puterea lui era imensă și despotică. Statul este împărțit în regiuni, cîrmuite de guvernatori numiți de rege- **șakkanakkum** (avînd funcția de adunare a imoziturilor, problemele militare, securității). Activitatea obștilor agricole era controlată de funcționarul de stat - **rabianum**.

Odată cu procesul centralizării, comunitățile agricole aveau unele înlesniri, dobîndite prin exercitarea activității sale pe baza legilor existente. Pentru stabilitatea socială Hammurabi încheia acorduri scrise de securitate cu unele comunități rebele.

Puterea regelui nu se exindea și asupra templelor religioase. El avea dreptul numai o dată pe an să fie prezent acolo (de Anul Nou).

Menționăm că jurisprudența în Babilonul antic era înfăptuită de 2 organe paralele. Judecătoria canonică, și judecătoria comunei. Organul de judecată canonică- era **Sovetul hramului**. Treptat statul preia funcțiile judecătorești în mâinile sale. Judecătorii statale erau deja în toate orașele mari. Paralel cu organele de judecată, exista și organe de reprimare-politia cu funcțiile cunoscute deja de noi.

2. Legile lui Hammurabi, reflectarea Dreptului oriental veci

Codul legilor a regelui Hammurabi, constituie intenția de-a uni legile juridice din Mesopotamia Antică.

Arhiologii francezi, în 1901-02 în Iranul contemporan în ruinele orașului **Susa** pe "Stela de diorit" au descifrat textul gravat, care reprezenta un Cod de legi expus în versuri. Codul este compus din 3 compartimente. În Prima parte **numită Prolog**, se descrie necesitatea culegerii Legilor de Drept existente în statele Mesopotamia, pentru a unifica legislația în vigoare la moment. Prologul cuprinde declarația lui Hammurabi, "...am făcut eu însumi dreptul și dreptatea în limba țării, lăsînd pe oameni să se bucure."

În partea a 2, Este expus Codul Convențional împărțite în 282 de articole. De exemplu articolul 1-5 reglementează procedura de judecată. Mai departe 6-13, furtul averii proprii.

Analizînd articolele codului, vom sublinia că ele sunt alcătuite în conformitate cu exemplele concrete de infracțiune. Articolele codului sunt expuse în formă de sentință (...dacă un om a scos altui un ochi, atunci și lui trebuie de scos un ochi...).

Legilor Hammurabi este caracteristic o tehnică juridică primitivă, strânsă de procedura. De exemplu dacă se înfăptuește o vindere, cumpărare, apoi se înfăptuește o convenție scrisă, și în prezența martorilor. Convențiile mai importante se înfăptuiesc în fața sfatului bătrânilor a obștii localității.

3. Formele de proprietate

În Babilonul Antic existau mai multe forme de proprietate funciară și privată. **Proprietatea statului, templelor, comunității țărănești și individuală.**

Proprietatea statului. Proprietatea funciară ai statului (pământul, livezile, iazurile etc.) pentru a aduce venit era date în arendă micilor agricultori pentru o dobândă de 1/3 din roadă.

Ilku. Bunurile de stat **concedate ostașilor pentru serviciile militare.** Ostașii se obligă să presteze serviciu militar în folosul statului pe tot parcursul veștii, contra unui fond fiscal (**ilku**), care era concedat militarului cu tot ce exista pe acest lot de pământ. În caz de deces, lotul era întors statului. Dacă ostașul era în prizonierat, lotul era deținut de familia aceluia.

Proprietatea templelor. Templele posedau pământuri, imobil imens, turme de vite, ateliere, prăvălii. Călugării strângeau dijma de la populație. Fonduri imense de bani erau date în împrumut cu dobândă. Furtul bunului templelor era pedepsit cu moartea.

Proprietatea comunei țărănești. Pământurile obștii era împărțit pentru o perioadă de timp după sort țăranilor din comunitate. Tot odată existau teritorii comune a obștii date, (pădure, iaz, pășune). Pământul era folosit temporar, și nimeni nu avea dreptul să vândă proprietatea obștească. Cu timpul, se admitea înstrăinarea lotului în folosul regelui, care acapara domeniul tot mai mari. Țăranul în schimb, pierde lotul său dacă părăsise comunitatea.

Proprietatea privată. Proprietatea personală putea fi obiect al ori și cărui act juridic. Proprietatea privată era desemnată **cu kudurru**, pietre de hotar. În Babilonul Antic proprietatea privată era bine ocrotită de către stat. Existau numeroase mijloace de protecție penală, administrativă a proprietății private.

Codul lui Hammurabi diferențiază proprietatea regelui, templelor. Tentativa furtului a acestuia, era pedepsită cu moartea. Numai la furtul vitelor se făcea excepție, hoțul plătea suma de 30 ori mai mare de cât a furat. Furtul de la alt proprietar se răscumpăra cu despăgubire de 10 ori mai mare.

4. Relațiile familiare

Familia se întemeia conform unui contract de căsătorie. Se anula căsătoria juridic, dacă nu era întocmit contractul. Dacă logodia era anulată, se plătea despăgubire părinților fetei. Căsătoria era considerată din momentul când soția intra în casa bărbatului, aducând ducând zestre (dotă). Bărbatul nu avea drept proprietate la zestrea soției, numai se folosea de ea.

Impedimente de căsătorie. Văduva cu copii minori nu avea dreptul să se recăsătorească, dacă nu a întocmit contract de împărțire averii copiilor săi minori.

Femeia babiloneană avea drepturi juridic de posedare a proprietății sale. Era datoră să se ocupe de gospodăria comună, dacă soțul era plecat. Femeia era datoră să menție fidelitate conjugală. Dacă era prinsă în **flagrant delict**, împreună cu amantul era înecați

Femeia avea posibilitate săși apere cinstea sa prin 2 modalități

- Jurământul pe numele zeilor.

- Ordalie apei.

Dacă soția nu avea copii, soțul avea dreptul să ee concubină, care nu avea aceleași drepturi cu soția legitimă. În caz de boală cronică, soțul avea dreptul să se recăsătorească, tot odată era obligat să întrețină soția bolnavă. Dacă soția bolnavă nu dorea convingere în casa fostului soț, ea pleca, luând și dota.

Divorțul. În conformitate cu art. 142. Codului lui Hammurabi, se prevedea divorț. Se iniția o cercetare. Soția era constatată nevinovăția, apoi avea dreptul cu dota să plece la părinți. Dacă se constata, că femeia ducia o viață **indecent**, ea era înecată. Legile lui Hammurabi, permitea înfierea copiilor străini care primia avere egală cu copii biologici.

Sucesiunea –Văduva nu moșteneva averea răposatului, dar avea dreptul să trăiască în familia lui. Avera era împărțită egal între copii.

5. Drept Penal

În ce privește regimul pedepselor a infracțiunilor penale, legile lui Hammurabi erau foarte dure (fiecare al 8 articol, prevedea pedeapsă cu moarte, în total numărăm 34 de cazuri).

Infracțiunile erau divizate în 5 categorii.

- contra personalității.
- proprietății.
- familiei.
- justiției.
- infracțiuni militare.

Pentru infracțiuni sunt instituite diverse pedepse, care erau aplicată în conformitate cu poziția infractorului în societate. De exemplu, dacă medicul era socotit vinovat în decesul pacientului, bogat și care purta o funcție socială, i se tăia un deget. Dacă deceda un sclav a aristocratului, medicul era dator să dea alt sclav în loc, ca despăgubire.

Legile lui Hammurabi prevedeau și **responsabilitatea colectivă**, dacă infractorul nu era prins, despăgubirea o plătea comunitatea dată.

Responsabilitatea familiei. Dacă era ucisă fiica unui aristocrat, apoi fiica infractorului tot este ucisă. Este ucis fiul arhitectului, dacă casa se dărâmă și ucidea fiul proprietarului.

Se **practică izgonirea** din comunitate a infractorului.

Aplicarea talionului, nimeni nu putea pricinui daună mai mare infractorului de cât el a săvârșit.

Vinovăția nu se socotea dacă nu a fost dovedită, ori făcută în stare de ireponsabilitate, ori error.

Funcțiile judecătorești aparțineu preoților, evident procesul având loc în temple. Pe timpul lui Hammurabi, funcțiile judecătorești se desfășurau de un tribunal special, colegii de judecători. Procesele penale și civile nu sunt separate. Sentința, nu putea fi discutată.

Conform Lejilor lui Hammurabi, se permitea **depunerea mărturiilor**, Dacă nu existau probe scrise, mărturii, se **folosia jurământul** a inculpatului. Jurământul se folosia și în caz de furt, când infractorul nu este depistat.

Ordalia. Este ultima formă de dovadă, dacă nu sunt martori, și lipsesc alte probe. Ordalia este un proces complex și este folosit în 2 cazuri (proces de vrăjitorie, caz de adulter, art. 132).

Persoana acuzată este aruncată în râu, și dacă este la suprafață apoi este nevinovată.

Autoevaluare:

1. Cum înțelegeți Codul lui Hammurabi ?
2. Divizați formele de proprietate în Mesopotamia Antică.
3. Caracterizați proprietatea statului, templelor.
4. Caracterizați relațiile familiei.
5. Când este posibil divorțul?
6. Cum este împărțită averea copiilor comuni ?
7. Care sunt temeiurile divorțului?
8. Caracterizați Dreptul Penal în Mesopotamia Antică.
9. Cum înțelegeți Responsabilitatea colectivă ?
10. Cum decurge procesul juridic conform Lejilor lui Hammurabi ?

Note

TEMA 4. PARTICULARITĂȚILE DEZVOLTĂRII STATULUI ȘI DREPTULUI ÎN INDIA ANTICĂ

- 1. Specificul dezvoltării Statului și Dreptului în India antică. Dreptul de proprietate**
- 2. Relațiile conjugale și de familie**
- 3. Dreptul Penal și Procesual**

1. Specificul dezvoltării Statului și Dreptului în India antică. Dreptul de proprietate

Pentru India antică sunt caracteristice legile **lui Manu** (Manava-Dharma-sastra), care constituie cel mai important Cod de legi. Cartea dată are un caracter mult sau mai puțin religios, descriind compartamentul public și privat, activitatea social-politică, juridică a societății indiene în antichitate.

Noțiunea de lege din cartea dată o studiem în ansamblu de activitate social-religioasă, teologică. În Legile Manu totul se intersectează, teologia cu moravurile sociale, economia cu acordurile de contracte, modalitatea lor. Noțiunea de furt și posibilitatea de-a trage la răspundere a inculpatului. Legile Manu scrise în formă de versuri, cuplate în 12 capitole, **unde 8, 9 conțin legi juridice.**

Dreptul de proprietate. Pământul fertil se diviza în 2 categorii. Pământ arabil împărțit între țărani și **pământ indivizibil** (pășunile, pădurile, iagurile.). Toate loturile făceau parte din moșia obștiasă a satului. Procurând lotul de pământ deveniai automat membru al obștii.

Ori și ce atentat la proprietate era foarte dur pedepsit, și acesta este caracteristic statelor antice. În India antică dacă un membru al obștii se folosea un timp îndelungat de un obiect al altui membru al comunității, obiectul devenea proprietate persoanei.

Caracteristic, că în India antică apar unele categorii de persoane, bunurile cărora nu trec automat în folosință proprie (minorii până la 16 ani, bolnavii psihici). Nu pot trece în posesie proprie - pământul, averia copiilor, femeelor, bunurile regelui, ori ai templelor.

Legile Manu indică 7 moduri de dobândire a averii.

- Moștenirea, daruită ori cumpărată.
- trofee din campaniile militare
- dobânda agonisită prin împrumut, comerț.

2. Relațiile conjugale și de familie

Caracteristic pentru viața în comun a familiilor indiene, este că câteva generații trăesc compact, în același lăcaș.

Vârsta legală de căsătorie, era de 8 ani, dacă la 8 ani fetța minoră nu era căsătorită de părinți, se aștepta încă 3 ani, și ea avea dreptul să se căsătorească individual.

Conform legilor Manu, soțul era obligat să respecte, apere demnitatea soției sale, mai mult ca atâta, rudele apropiate ale soțului tot aveau obligațiunea să stimeze onorul soții. Tot odată se impune legitim ca soția să se supună soțului său. Femeia era nevoită să îndeplinească întocmai poruncile soțului. Bărbatul avea dreptul să-și prostitueze soția.

Legile Manu permitea recăsătoria soțului, din diferite motive, pe când femeia nu avea aceste drepturi, ciar și după decesul soțului.

Legia Manu detaliază temeiurile desfacerii căsătoriei.

- Dacă soția are semne provestitoare de rău.
- Bolnavă.
- Dacă a fost dezvirginată.
- Soția logodită prin înșălăciune.
- Soția risipitoare.
- Consumă alcool.
- Are obiceiuri urâte.
- Soție-sterilă.
- Naște numai fete.
- Certăreața este abandonată imediat.

Soția tot avea dreptul de-a se divorța, dacă, soțul plecat să îndeplinească o datorie (Soția așteaptă 8 ani, după ce are dreptul să dea la divorț). Dacă bărbatul lipsește 6 ani, soția are dreptul să înceapă procedura de divorț.

Sucesiunea. Conform Legilor Manu, după decesul tatălui, avera nu se împarte între copii. În fruntea clanului se situează fecorul cel mai mare. Dacă nu-i o înțelegere, și frații mai mici dodesc să împartă averea, apoi totul se împarte egal între frați. Primind averea ei sunt obligați să întrețină surorile minore până la căsătoria lor. Fratele mai mare avea dreptul la o cotă adăugătoare. Soția nu avea dreptul la moștenire.

Legia Manu menționează 6 categorii de **moștenire**. Moștenire por primi :

- fecorii recunoscuți din căsătoria legitimă.
- fecorii soției și ai fratelui.
- fecorul înfiat.

- fecorii , născuți nu în căsătorie legitimă.
- copii lepădați de părinți.

Legile indiene antice exclud moștenire la eunucii, persoanele cu defecte fizice, bolnavi psihici.

3. Dreptul penal și Procesual

Conform Legilor Manu, cele mai grave infracțiuni se socot: Asasinul ori complotul asupra unui **brahman**, consum de alcool, jaf.

Legile menționează categoriile de infracțiuni, grave- împotriva proprietății statului, trădare de patrie, furtul averii regelui, proprietății obștești.. Infracțiune contra proprietății private, veții și sănătății membrilor societății, tirania în familie. Infracțiune contra religiei. Infracțiunile împotriva funcționarilor administrației, tot odată și infracțiunile săvârșite de funcționarii de stat (mita, abuz de serviciu).

Conform legilor Manu, sunt **menționate pedepsele penale**. Avertizarea, muștrare, amenda, privație de libertate, pedepse corporale, confiscarea proprietății personale, expulzarea din țară, pedepsa capitală.

Legia reglementează modul și locul de executare a pedepsei.

În India antică se mai aplică pedepsa corporală. Tăerea limbii, înfrângerea în gură a unui pumnal de fer încins, turnarea uleiului fierbinte în gură, tăerea buzelor.

Menționăm că existau și forme excepționale, când persoana este absolvită de răspundere juridică, în caz de extremă magoră a circumstanțelor.

Procesul juridic. Judecătorul suprem este regele. El examinează numai cazuri foarte grave. În cele lalte cazuri el este reprezentat de **magistrați** aleși. Curtea marțială este fixată, dar existau judecătorii mobile, care însoțiau armata în campaniile militare.

În legile Manu sunt reglementate **18 temeieri** de atentare a procesului, fie penal, civil, administrativ – datorie, depozitele, vânzarea lucrului furat, întreprindere comercială ilegală, vinderea unui lucru dăruit, anularea vânzării ori cumpărării, neînțelegere între slugă și stăpîn, dificultăți cu hotarul, insulta, furtul, jaf, tâlhăria, adulterie, succesiunea, jocul cu noroc.

Proces juridic se desfășoară, prin depunerea plîngerii argumentată. Este necesară mărturia a 3 martori. Dacă dovezile sunt temeinice, dar inculpatul neagă, i se folosește tortura. Decizia judecătorului este decisivă.

Depunerea mărturiei, găsim în Legile Manu dispoziții progresiste.

- martor nu poate fi persoană cointeresată.
- martor nu poate fi Regele.
- bătrînii, minorii, membru a castei inculparului.
- persoane în stare de ebrietate, bolnavi psihici.

Femeile depun mărturii numai ca martor pentru femei.

Falsificarea dovezilor este aspru pedepsită.

Depunere de jurămînt. Era practică depunerea jurămîntului-dacă nu era posibil participarea la proces.

Ordallile, sunt ultimile instanțe de-a afla adevărul.

Manu reglementează 3 tipuri de ordalii:

- Ordalia apei (legat și azvîrlit în apă, dacă ese la suprafață este socotit nevinovat).
- Focului (trecerea prin foc, dacă nu rămîn arsuri este socotit nevinovat).

- Ordaliia pe sănătatea familiei sale, se jură, atingînduse în timpul cela de de soție, copii săi.

Autoevaluare:

1. Care este sensul Legii Manu?
2. Care este conținutul Dreptului la proprietate?
3. Care sunt modurile de obținere a averii?
4. Care sunt temeiurile desfacerii căsătoriei?
5. Ce prevede legia Manu în drepturile femeii?
6. Care sunt drepturile desfășurării căsătoriei date femeii?
7. Care sunt posesorii moștenirii?
8. Care sunt infracțiunile grave în conformitate cu lejile Manu?
9. Care sunt Drepturile Penale?
10. Cum decurgia judecata.
11. Care este modalitatea depunerii mărturiilor conform lejiilor Manu?

Note

TEMA 5. STAUL ȘI DREPTUL ÎN CHINA ANTICĂ

- 1. Caracteristica generală a dreptului antic chinez**
- 2. Drepturile sociale în China antică**
- 3. Sistemul justiție chinez antic**

1. Caracteristica generală a dreptului antic chinez

În dezvoltarea dreptului chinez antic accentuăm 3 etape.

În prima etapă China pe timpul dinastiei **Șan-ini**, un rol important juca normele etice de comportare (**li**), atitudinea membrilor societății față de rege (**van**). Normele sunt bazate pe stima față de domnitorul (**van**). Drepturile juridice nu sunt selectate din codul religios-etic. Tot odată rol important începe să joace dispozițiile domnitorului, ordinele și poruncile, care în caz de nesupunere erau forțate pentru îndeplinire.

În sec. VI îen **Confuțius** (**Kong Fu Zi an.550-470** îen) marele filozof chinez, a formulat concepția relațiilor între oameni, bazată pe armonii totală a societății cu mediul înconjurător, ca sursă a bunăstării spirituale, materiale.

Menținerea ordinii se înfăptuește conform normelor morale tradiționale (**li**), bazate pe compromisul în tot.

Armonia socială conform tractatului „**Cerințelor Cerului**”- se socotește că, societatea este grupa de oameni care comunică, acționează „conform ideii „siao”, iubirea părintească, stima față de naturi și supunere domnitorului și elitei sociale.

La etapa 2, perioada Cjango, sec. V -III îen, se codifică normele de comportament în societate, apart normele juridice, și tot odată se înăsprește răspunderea penală, formulate în Codul **Conducerii cu societatea și statul**, scrise de **Șan-Ian**, concepția bazată pe supunerea totală a poporului față de domnitor (van). Ideea majoră a studiului dat este, imposibilitatea activității sociale, fără supunerea totală față de legile și poruncile domnitorului. Răspunderea colectivă la diversele infracțiuni. Se propaga **egalitatea** în fața legii, având intenția -slăbirii puterii politice aristocrației locale. Ori și ce ignorare a poruncilor domnitorului se prevedea o pedeapsă aspră.

Lupta ideologică a diferitor curente filozofice, juridice sau înteițit la sf. sec. III îen, pe timpul dinastiei **Țini** (221-207 îen), când **concepțiile legiștilor, devine ideologie oficială**. Se începe prigonirea adepților **confuțizmului**, se ard cărțile lui, se întetește răspunderea penală (au fost uciși 400 de filozofi-confuțiști).

Filozofia legiștilor chinezi antici se bazează pe **principiul egalității** a tuturor în fața legii și feciorului Cerului. Reformele logice sunt implimate foarte dur, dar prevăd întărirea puterii regale. Este propagată **Cultul legii**. Controlul total și deciziile politice sunt luate reeșind din situația economică a statului. Posturile de răspundere sunt repartizate conform activității proprii. Ideologul curentului dat este **Șan Ian**. (390-338 îen).

Dinastia Hani (sec III îen - sec III îen) **etapa 3**, a formării dreptului chinez antic, îi este caracteristic victoria formală a confuțiștilor, înbinarea studiului lor cu dogmele legiștilor-confuțizm ortodox al dinastiei **Hani**. Concepția magoră – **formarea unui stat centralizat**, bine organizat, reeșind din concepțiile armoniei a societății. Ideea dominantă este ideea **neegalității**, membrilor societății, deosebirea de rang social, vârstă. O reglementare strictă a membrilor societății conform normelor morale „li”. Normele nesupuneri sunt pedepsite conform legilor „fa”, **Acolo unde nu agunge „li”, folosim „fa”, Adică dacă nu dorești să te supui, vei fi impus.**

Unirea confuțizmului cu legizmul, duce la victoria viziunii concepțiilor dreptului tratat de Confuțius, exprimat în tratatele „**Cjou Li**”, „**I li**”, „**LI țzi**”.

2. Drepturile sociale în China Antică

Proprietatea: Ce-a mai vece formă de proprietate este **obștească**, dar deja apare și ce-a privată. Asupra întregului pământ împăratul avea dreptul superior. Noțiunea **huntean** (ogor obștesc), însemna tot odată și ogor al căpeteniei (**hun**). Când **hun** devine **van** (conducător), atunci toate pământurile devin ai statului.

Pământul obștesc era împărțit în 2, una se împărțea egal între membrii obștii, ce-a laltă se prelucra pentru administrația locală și nevoiile obștii. Așa dar, pământul **în China antică era proprietarul statului.**

Obligațiunile. Debitorul (care ia împrumut), dacă nu se răsplătește la timp, este cercetat penal, poate să devie proprietate al creditorului. Pentru înceerea diferitor contracte, exista persoană **samsari** (notar), care având autorizație, întocmește acordul. Dobânda era fixată - 30 %.

Relațiile familiare. Persoana „Ti”, traduce ca sclavă, concubină, amantă. Caracteristic, pentru societatea chineză, rolul suprem al bărbatului. Legile permit de-a avea mai multe femei, doar numai una este socotită legitimă.

Poliandria este interzisă, slujitorii cultului n-au dreptul să se căsătorească.

Se permite divorțul, dar dreptul la divorț are numai bărbatul. Ce sokoate ce-a mai mare cumpănă-când bărbatul ascultă sfatul soției.

Copii se socot maturi de la 20 ani bărbații, și respectiv 15, fetele.

3. Sistemul justiție chinez antic

Codul penal chinez antic este **Ta-Tsing-Lu-Li, sec VI îen.** Unde detailat sunt clasificate crimele și pedepsele (Auto denunțare se pedepsește mai loial).

În mod deosebit de aspru sunt sancționate infracțiunile contra împăratului (van). Trădarea este pedepsită colectiv - cum inculpatul atăta și familia sa. Aspru se pedepsește falsificarea documentelor, banilor, omorul intenționat.

Mijloc de dovadă este folosită tortura

Concepția de **infracțiune** în China antică se studiază prin prizma caracterului persoanelor concrete, dacă individul are reputație rea ,apoi și poate fi inculpat, dacă este loial în societate, evident nu poate înfăptui infracțiunii. Luarea în considerație a caracterului personal este întărit în legile juridice din anul 120 îen, Unde se diferă crima propriu zis și crimă involuntară. Caracterul personal se avea în vedere ca participant la crimă și crimă în grup. În China antică erau cunoscute 500 de forme de infracțiuni, socorite ca crimă.

Pediapsă „bao”, se divizare răspunderea penală în 5 trepte de pediapsă-tăiat nasul, picorul, castrarea, moarte, baterea cu bicul.

În perioada dinastiei **Șan-Iuni**, se folosiau pedepse simbolice, când în loc de tăere a membrilor, erau vopsite, în loc de moarte, trebuia de purtat o cămașă specială. Metodele date n-au avut succes, fiind în contraopunere cu Confuții, care socotea că pentru crimă este și pediapsă. Tot odată se ducia lupta cu logiștii, neaplicarea pedepselor grave asupra crimelor insuficiente.

Pentru insultul „vanului”, se tăia limba.

Procesul. În China antică pentru a judeca corect ,era răspîndită practica de cercetarea a dovezilor. Cercetarea cazului se făcea de „linși”, slujbași speciali.

Păgubașul depunea plîngere, conform căria și mergia cercetarea.

Caracteristic pentru judecătoria chineză era depunerea jurământului. **Exista principiul vinovății inculpatului(care trebuia să dovediască nevinovăția sa).**

Autoevaluare:

1. Care sunt izvoarele dreptului chinez antic ?
2. Caracterizați formele de proprietate chineze antice .
3. Care sunt obligațiunile conform filozofiei lui Confuțius ?
4. Care este principiul de baza a dreptului chinez antic ,reșind din filozofia antică chineză?
5. Caracterizați crima și pediapsa chineza antică.
6. Dreptul familiar antic chinez.

7. Caracterizați filozofia logistă chineză antică.

Note

TEMA 6. STATUL ȘI DREPTUL ÎN GRECIA ANTICĂ

1. Statul în Grecia antică. Trăsăturile generale
2. Dreptul în Grecia antică
3. Judecata și procedura de judecată în Grecia antică

1. Statul în Grecia antică. Trăsăturile generale

Teritoriul **Atica** (unde a și fost format Statul Grecia), în mileniul al II-lea îen, era locuit de 4 triburi, fiecare având adunare populară și condusă de **bazilevs** (conducător) funcție căruia era aleasă. Situația favorabilă geografică a permis diferențiere de avere, care a dus la apariția **aristocrației** bogate și **feților** (sărăcimii). Războaiele victorioase aduceau bogății și robi care erau impuși să îndeplinească lucru cel mai greu.

În activitatea Adunărilor naționale rol major joacă deja aristocrația bogată, care și au transformat societatea sclavagistă în societate politică. Deja în sec. VIII îen, conform reformelor lui **Tesei**, toate popoarele ce locuiau în regiunea Atica, sau unit în formațiunea prestatală numită **atenienă**. În Atena ca centru statal a fost format **Sovetul** care conducea cu activitatea economico-politică a acelor 4 triburi. Așa dar **polisul Ateniian**, devine formațiune politică. Luptele pentru putere a aristocrației di cele 4 triburi a necesitat formării unei puteri politice centralizate, care ar împăca concurenții, și ar impune la o activitate practică comună. Apare diferența nu numai materială, dar și socială, **evpatriautilor-** (nobililor), **geomori** (țăranilor) **demiurghi** (meșteșugarilor).

În organul statal apare funcția de conducător (**Arhontam**), funcție aliasă (pe 10 ani). Apare și organul de control al activității supreme-**Areopag** (funcțiile Șefului statului și parlamentului contemporan). Deja în sec. VII îen statul este împărțit teritorial în regiuni numite **navcrarii**.

Deja către sec. VI îen formațiunea statală cade în criză politică, socială, dificultatea a fost rezolvată cu ajutorul reformelor arhonomului **Solon**. (594 îen). Scopul reformelor era împăcarea tuturor comunităților naționale ce existau. Reformele aveau un caracter de compromis. **Mai bine o pace șubredă, de cât un război!**

Reformele lui Solon, sunt reforme revoluționare. La 1 etapă, Solon, a ănfăptuit **sisahfie**, reforma datoriilor. Toate datoriile săracimii au fost anulate. Dar Solon na rezolvat problema principală, na repartizat pământul săracimii. 2 etapă, reforma **cenului la avere**, împărțind societatea în 4 categorii. Primele 3 categorii de oameni aveau dreptul să ocupe postri administrative.

În organele judiciare erau aleși și sărăcimii din categoria a 4. Funcția se numea **geliei**. A fost format organul administrativ. Celor 400 (parlament cu camera reprezentanților), în care intrau câte 100 din fiecare categorie de cetățeni.

Menționăm că reformele compromise au dus la ascutirea luptei de clasă, ce a dus la instaurarea tiraniei lui **Pisistrat** și a fiilor săi. Tirania era socotită ilegală, dar funcționa. Țărănimia a primit posibilitatea de-a răscumpăra pământul. Progresist se dezvoltă economia, comerțul, flota, armata.

Tirania dinastia Pisistratilor a fost lichidată prin complotul lui **Clisfenon**. (509 îen) Reformele lui au lichidat **divizarea** societății în 4 grupe. Atica a fost reîmpărțită în 10 regiuni **file**, (care la rândul lor se împarte în **deme**). Sovietul celor 400 a fost lichidat, și în locul lui format șeful celor 500, (50 reprezentanți din fiecare filă). Pentru prima dată a fost introdus **obstracizmul**, vot de neîncredere a unei persoane publice.

Reformele lui **Clisfenon**, a încheiat procesul de formare a statului Atinian.

Poziția de conducător în lupta externă contra Persiei, formulată în **Uniunea maritimă** de la **Delos**, (478 îen) a permis Atenei să unifice nu numai militar dar și politic, economic cele 149 de polisuri grecești (orașe state) în Uniune integră, bine organizată pe principii democratice (șeful celor 149 de polisuri se aflau în Atena). Democrația atiniană, sa transformat în formațiune politică a oamenilor liberi, **indiferent de cenșul de avere**.

Menționăm că Sovietul celor 500, a fost divizat în 10 comisii, care rezolva toate problemele acute locale pe loc.

Geliia (organul judecătoresc), format din 5000 de judecători, care activau pe teritoriul întregului stat. Organul dat era judecata în prima instanță, cazurile dificile, erau judecate în instanță mai superioară.

Rol important în activitatea politica-jucau demnitarii, nobilimea, administrația publică locală. Activau ei după principiul (alegerii tainice, gratis, controlați și colegial). Demnitarii principali în stat erau- **Strategii și Arhonții**. (în număr de 700).

Atena ca stat a decăzut în sec. III îen, când Phillip 2, tata lui Alexandru Macedon, a unit Atena la Imperiul său Macedonian, peste puțin timp, Grecia devine provincie a Romei.

2. Dreptul în Grecia Antică

Proprietate. În Grecia antică nu-i un termen concret de proprietate. El se numește avere, noțiune de patrimoniu. Pământul era proprietatea polisului în care el locuia. Problemele proprietății se rezolvă prin plângerea pentru proprietate (**diki usuas**).

Obligațiunile sunt divizate în **contracte și delicii**. Conform legilor lui Solon, creditorul nu putea deveni sclav.

Des este folosită forma de plată după credit, **arvunea**, o parte din suma luată în datorie de creditor.

Altă formă de asigurare a drepturilor creditorului este **chezășia**. A 3 persoană atestă că datoria va fi plătită. Se mai folosea la greci **ipoteka**, adică se propune garant al creditorului imobilul persoanei ce ia împrumut.

Familia. Cunoaștem modalități de căsătorie în Grecia Antică. Unul, contract verbal **enguezia**, și **epidicasie**, când se face acordul în fața autorităților. Căsătoria se juca în decembrie.

Rolul soției în familie este mare, numit ca **cucurem**, dar totuși nu egală cu a bărbatului.

Rolul tatălui în Grecia este primordial, el împarte averea, recunoaște copiii ca legitimi, Copiii sunt obligați să întrețină părinții. Dreptul dat este întărit în legile lui **Solon**.

Sucesiunea. Averea tatălui este împărțită între feciori, dacă nu-s, apoi proprietatea se împarte pe linia maternă. Totul se împarte egal.

Crime și pediapsa. Caracteristic pentru Grecia antică, este că pedepsirea este un eveniment social. Păgubașul prin **duki**, dorește să obțină despăgubirea. **Grafe**, cind statul este obligat să cerceteze cazul penal, ori civil.

Infrațiunile sunt diverse. Cele mai grave evident, crimele contra statului, complotul asupra funcționarilor de stat, a administrației publice. Ca pediapsă se folosea moartea (otrăvirea, spânzurare, decapetare, amintită de Socrate).

Altă pediapsă este **atimia**, scoaterea acuzatului de sub influența legii. Acuzatului i se confiscă averea și el pleacă din țară pe un termen, dacă se reîntoarce mai devreme, fiecare are dreptul de-al ucide. Dacă este prins la locul furtului este ucis, dacă prins mai târziu, plătește o amendă îndoită de costul lucrului furat.

3. Judecata și procedura de judecată în Grecia Antică

Instanțele de judecată.

1. Areopagul, ocupă de crimele de omor, comise intenționat. Victima depune cerere, care este cercetată la instanța predată în judecătorie unde se examinează cazul. Ședințele se făceau sub cer liber, în mod descis.

2. Instanța efeților, examinează cazuri grave dar săvârșite **neintenționat**, din imprudență. Cetățenii atenieni, ce au săvârșit infracțiuni în alte polisuri, sunt aduși și judecați în portul maritim Atena.

3. Instanța celor 11, studiază cazuri minore, tot ei îndeplinesc pedepsele, emise de diferite instanțe.

4. Instanța celor 40, instanța populară a demourilor (sărăcimii). Examinează pe teritoriul lor. Decizia celor 40, era supusă **apelului**, cea mai înaltă instanță de judecată era **Helia**, compusă de 6000 de membri dar judecătorii erau numai 501.

Procedura de judecată. Se face o plângere (**grafe**). Dacă suspectul recunoaște crima apoi procesul nu se face. Se folosesc probe ale ambelor părți în proces. Este admisibilă mărturia. Se ascultă ambele părți, apoi se primește decizia.

Autoevaluare:

1. Cum sersizați Grecia prestată ?
2. Care este procesul de unificarea a statului grec antic?
3. Cum înțelegeți noțiunea de polis?
4. Care este însemnătatea reformelor lui Solon?
5. Cum înțelegeți termenul de democrație sclavagistă?
6. Când Grecia ca stat antic termină existența?
7. Lămuriți termenul de proprietate, obliđațiune în jurisprudența greacă.
8. Relațiile de familie în Grecia antică.
9. Crima și pediapsa în Grecia antică.
10. Care este procedura de judecată în Grecia antică?

Note

TEMA 7. ISTORIA STATULUI ȘI DREPTULUI ÎN ROMA ANTICĂ

1. Statul roman în Anticitate
2. Evoluția dreptului roman în anticitate
3. Organizarea judicială și procedura de judecată

1. Statul roman în anticitate

Prima formațiune statală pe teritoriul peninsulei **Apeninice** a fost formată la mijlocul sec VII îen, (an.754) prin unirea a 3 triburi. Pe parcursul evoluției istorice Roma ca stat a trecut treptele:

- **rigalitate romană** (an . 754-509 îen) cu un regim politic militar democrat.
- **republică romană** (an. 509-21 îen) cu etapele:
 - a) Republică aristocrată (an. 509-300 îen)
 - b) Republică democratică (an. 300-133 îen).
 - c) Război civil în Republica romană (an 133-27 îen).
- **Imperiul Roman** (an. 27-476 en)
 - a) perioada principatului (an. 27-248 en)
 - b) perioada dominatului (an. 284-476 en).

Prima formă de conducere a statului a fost **regalitatea**, unde societatea romană este dirijată de **Adunarea Populară ,de rege și Senat** (în formularea contemporană de parpament,șeful statului și guvernul). La **adunarea populară**, numită (**Comitia curientală**), se alegia regele, se declară război, ori pace, se rezolvau toate problemele **principale** legate de activitatea statului.

Puterea regală era limitată. Regele era numit pe viață,avînd funcția de judecător suprem, comandant suprem și șeful administrației statale-executive. Toate problemele publice erau rezolvate de **Senat**.Senatul tot odată avia și funcția de consultant al regelui. Dega la sf. perioada antice, a fost creată o funcție de **prefectus urbus**, prefect al Romei (funcție de primar general al capitalei).

La sf. perioadei regalității, Regele **Servius Tutiis** (an.578-534 îen) a reformat **sistemul politic și fiscal roman**. Reformele lui, au stat la baza fondării unui stat centralizat militar a fost format organul legislativ, care evident emitea legi și supravegia îndeplinirea lor.

Republica. Organele supreme ale statului ca Adunarea Națională, Senatul se **mențineau**, dar în locul regelui în fruntea statului erau aleși doi **Consuli** (magistrați). Funcțiile Consulului erau diverse – Judecător suprem, Comandant suprem al armatei. Consulul deținea puterea supremă civilă. Magistrații (Consulul) erau aleși pe termende un an și aviau funcții legislative.

Magistratura era organul suprem legislativ de conducere al statului, unde puterea supremă aparținea Consulilor, pretorilor și dictatorului. Funcțiile magistratilor erau divizată în puterea **supremă** și **potestas**. **Potestas** ca funcție politică aparținea funcționarilor de stat cu diverse obligațiuni.

Puterea politică a **Senatului** era considerabilă, în competența sa, era și administrarea financiară. Aprobarea legilor primite de Adunarea Națională. **Senatul** era organ permanent (la număr de 300).

Adunarea Populară în activitatea sa o divizăm în 3 tipuri:

1. **Adunarea curiată**, funcție de confirmare a preoților,
2. **Adunarea tributa**, alegeau funcționari de stat mai inferiori. Deciziile Adunării aveau putere de lege. Votarea se făcea după criteriile regionale electorale. Avea competență Curții de Apel.

3. **Adunarea centuriată** formată din cetățeni reprezentați după cenzul de avere. În jurisprudență aveau funcție de apel.

Imperiul Roman. Se stabilește definitiv dictatura monarhului. Se mențin organele ulterioare ale statului, dar problemele importante le rezolvă monarhul împreună cu **princiul** Senatului.

Deja în 284 îen, **Dioclețian**, anulează funcția de principat cu dominiat. Funcțiile statului sunt separate în 2 categorii. Cele supreme-**dignitates**, cele inferioare-**officia**. Șeful statului primește denumirea **de dominus et deus** (monarh absolut și zeu.) Scade rolul magistraturii și al Senatului. Dioclețian a creat **tetrahia** (guvernare în 4), unde fiecare răspunde de sectorul său de activitate (economic, militar, politic, judiciar).

2. Evoluția dreptului roman în antichitate

Caracteristic -decăderea jurisprudenței romane, În proces biruia, acela care a citit mai argumentat pasajele din legile clasice în favoarea sa. Pentru a reglementa multiplele texte, în 426 en, a fost primită **Legia citaților**. Se permiteam de-a fi folosite în judecată numai 5 jurisconșulți,

Deosebim codurile de legi folosite în timpul dat, **Codul lui Grigorian, Teodosie, Iustinian**.

Codul lui Iustinian, alcătuit în 528 en, se referă la constituțiile imperiale, dominiului și cuprinde 12 părți. Partea I reglementează activitatea bisericii, funcțiilor de stat, 2-8 reglementează drepturile private, 9-dreptul penal, 10-12 dreptul administrativ. Mai târziu Iustinian a emis opera **Digestele** (Diresta), o culegere de jurisprudență, întocmită în 50 de cărți, și împărțită în 4 categorii, care reprezintă un curs de studiu de drept, cu funcții legislative.

1. Cărțile consacrate statului, persoanelor, familiei, căsătoriei.
2. Categorie de cărți cuprinde posibilitatea de-a dobândi bunurile materiale, spirituale.
3. Categorie obligațiunile conform contractelor, succesiunea,
- 4 - obligațiunile de delict.

Dreptul roman antic prevede **dreptul juridic al persoanei**, Omul liber în caz excepțional poate deveni sclav, prin verdictul magistraturii, ori liber prin dezrobire în biserică.

Dreptul de proprietate, după diferite modificări, proprietatea provinciei devine o proprietate **dominium**, prin care proprietarul avea liberă manifestare a voinței sale.

Dreptul obligațiunii, se simplifică forma de vindere ,cumpărare,care se face prin contracte simple,fără solemnitate, dar scrisă.

Dreptul familiei, crește rolul fiului ,care avea drepturi egale cu părintele său.

Dreptul succesorial. Iustilian pune capăt succesiunii bazată pe rudenie.El împarte în 4 categorii - descendenții, ascendenții frații, surorile, copii, surori consangvini, cele lalte categorii de rudenie.

3. Organizarea judicială și procedura de judecată

Se stabilesc reguli permanente, conform cărora, se permite prezența la judecată. Dacă era temei că inculpatul nu se va prezenta la judecată, apoi,era arestat. Diferențiere a formelor de pedepse. Pentru aristocrați mai ușoare, pentru cei săraci aspre.

Procesul penal se desfășoară într-o fază în fața magistraturii. Procesul se petrece în scris.Se desfășoară în provincia proprie, unde există guvernator cu drepturi de-a judeca. Magistratii judecători,sunt funcționari administrativi.

Autoevaluare:

1. Cum sa format statul Roman antic?
2. Care sunt etapele formării statului Roman?
3. Care este sensul reformelor lui Servius Tullius?
4. Care este rolul Adunării Naționale în menținerea ordinii publice?
5. Care este rolul Consulului?
6. Care este rolul Senatului în statul roman antic?
7. Cum înțelegeți Dreptul de proprietate?
8. Dreptul obligațiilor,dreptul familiei conform legilor lui Iustinian?
9. Cum decurgia procedura judecătii?

Note

TEMA 8 . ISTORIA STATULUI ȘI DREPTULUI ÎN EVUL MEDIU. EUROPA OCCIDENTALĂ

1. Franța medievală. Orînduirea socială,Dreptul medieval francez
2. Statul feudal timpuriu German. Organizarea judecătorească a Germaniei
3. Statul si dreptul medieval în Anglia

1. Franța medievală. Orînduirea socială. Dreptul medieval francez

Apariția relațiilor feudale și ca urmare împărțirea Imperiului francilor de către nepoții lui Carl cel Mare (843, Tratatul de la Versden), a permis formarea unui stat nou Franța, cu 1 rege Carl, cei drept procesul unificare a durat extrem de lung, finisat cu Marea Revoluție Franceză din 1789.

Potrivit documentelor medievale, populația era împărțită în 3 categorii (**oratores, belatores, laboratores**). În transcripție însiamnă (cei ce vorbesc, cei ce luptă-cavalerii, și cei ce muncesc).

Prima castă, de nobili religioși, aveau privilegii în judecată, unele categorii de aristocrați, nu erau supuși pedepsei fiind nobili- sprijin al regelui, cointeresați de întărirea puterii centrale regale.

A doua pătură socială o forma nobilimea (viconți, baroni, conți). Nobilimea era organizată conform rangului, Marii conți de rangul 1 aveau ca vasali pe conții de rangul 2, ș.a.m.d, forma dată permitea de-a controla teritoriul statului mai sevar, prin cointeressarea nobilimii în liniștea socială, ce permitea de-a impozita populația mai aprig.

Raportul de vasalitate era stabilit **conform Contractului de vasalitate**. Ce-i drept contractul era limitat numai la 2 trepte de vasalitate. **Vasalul, vasalului meu, nu-mi este vasal.**

Categoria a treia socială se divizau în **burgeji** (locuiau în burguri – orașe,) și **villani** (locuiau la villă, adică sat). Categoria dată aviau libertate personală, posibilitate de activitate diversă.

Ultima categorie de cetățeni erau iobajii, oameni fără drepturi, robi legați de pământ ori meșteșugăritul unde activa.

Organizația statală. Regele deținea toată puterea în statul Franța, ca reprezentant al puterii **devine și supreme** pe pământ. Puterea majoră politică era predată pe linia masculină din tată în fiu. Regele era agutat în activitatea sa de un funcționar regal- **Seneșaiul major domus**. O altă funcție de stat magoră era **cancelariusul**. Șeful cancelariiei de stat, cu toate funcțiile ei.

Nobilimea de rang înalt alcătuiau **Curtea regală**. Funcțiile căreia era acceptul acordului regelui în primirea unei hotărâri, ce atingea interesul întregului stat. Administrația publică locală era înfăptuită de demnitari locali, numiți- **Prevots**. Activitatea administrației locale, financiare era supravegiată de Curte de Cont.

Judecata medievală franceză. Puterea juridică supremă aparține monarhului, El o execută împreună cu nobilimea sa de rang înalt.

Instituția inferior juridic unde se exameneau plîngerile era **Judecătoria Sutelor**, organ ales, pe principii **democratice** de către oamenii localității respective. Judecătorii se bucurau de respect. La ședință erau obligați să asiste populația matură. Funcționarii supremi al regelui numai supravegheau ordinea procesuală. Pe parcursul epocii medievale, se întărește puterea **seniorilor-imuniști** care și-au extins puterea sa asupra jurisprudenței locale.

Slujitorii cultului și aristocrației mari, au obținut imunitate juridică, fapt grăitor de menținerea puterii administrative, politice locale.

În dezvoltarea imperiului francez se accentuează câteva perioade: perioada feudală (IX-XIII), perioada monarhiei limitate (XIV - XV) și perioada monarhiei absolute (XV - XVIII).

Dreptul în Franța medievală sec. IX-XIII Judecata depindea de statutul persoanei. Fiecare persoană liberă era obligată să se judece egal. Populația ce nu era liberă de obicei acestea erau sclavii, erau judecați de către stăpînul sau. Limitile dintre drept și samovolnicie erau sterse.

Organele judecatoresti nu erau organizate in sistem. Puterea judecatoreasca nu era impartita de cea administrativa. Un mare rol il juca judecata bisericii, ea avea functia de a judeca acele persoane care au atentat la bogatiile bisericesti sau au pus la indoiala puterea credintei (magie, vrajitorie). In secolul XII incepe o tendinta spre intarirea puterii imparatului. Tronul a inceput sa treaca din generatie in generatie. Populatia orasului au votat pentru autoconducere – comuna. La mijlocul secolului XII imparatul Ludovic al IX a intrepris o reforma judecatoreasca. La votarea marii adunari imperiale a fost alcatuita o noua camera de judecata – parlamentul parizian care era alcatuit doar din juristi profesionali. In toate regiunile au fost trimisi judecatori care hotarau conflictele dintre feudali. Cu vederea adunarii imperiale a fost intocmita o palata in care veneau petitii judecatoresti.

Perioada monarhiei limitate

Organizarea comunei. Se caracterizeaza prin dezvoltarea comerciala, marfa – plata. Aici este important de a accentuat o figura importanta a taranului liber – detinatorul cenzurii mostenite care devine o forma principala a taranului detinator de paminturi. O parte din incalcarile naturale erau inlocuite cu bani. In aceasta perioada populatia se imparte in trei categorii: fetele bisericesti, taranii iar ceilalti erau considerati – a treia parte.

Organizarea statale. Sa finisat sistemul politic – Republica, puterea imparatului a devenit mai puternica si tot odata a fost alcatuita un alt organ si anume Statele Generale, care examinau principalele probleme interioare si exterioare. Pentru prima data au fost introduse nalogurile-plata pentru loturile de pamint detinute. Fiecare divizare avea camera aparte care avea prin votare doar un singur vot. Incepind cu secolul XV Statele Generale isi inceteaza activitatea deoarece si-au indeplinit scopul de a intari puterea imparatului si centraliza statul.

O functie importanta o detinea cancelierul care rezolva problemele aparute in citeva provincii (Normadia, Provans) activau statele provinciale dar incepin cu secolul XV ele isi finiseaza activitatea.

În orase se alege un nou organ de autoconducere – adunarea orasaneasca in frunte cu un primar ales pe viata.

Judecata. Cu timpul se extinde jurisdicia judecatoriilor imperiale , carora le-a fost permis sa examineze orice hotarire a judecatilor nobililor. A aparut o noua tendinta de a desparti judecata de administratie si intocmirea unei sisteme judecatoresti.

In timpul lui Ludovic al IX pe baza curii imperiale a fost alcatuit judecatoria suprema a imperiului- Parlamentul care devine Curtea de Apel. In competenta Parlamentului intra principalele incalcarii penale si problemele statului, reexaminarea sentintelor judecatoriilor locale. In-afara de aceasta Parlamentul examina ordinile imparatului si numai dupa aceasata ele erau infaptuite. Judecatoria bisericneasca era competenta numai de problemele ce tineau de biserica si anume : vrajitorie, magie etc. Instanta suprema pe aceste probleme era Papa de la Roma. In secolul XIV in Franta este alcatuita procuratura- organul special de anchetare penala.

Perioada monarhiei absolute

Organizarea obsteasca. Definitive s-a format o natiune unica. In-afara de feudali a mai aparut o noua clasa de probrietati- burjuazia(cumparatori bogati, banchiri). Caracteristic pentru ei era aceea ca multi dintre ei cumparau posturi administrative si judecatoresti. Conform legii din anul 1604 functia cumparata putea sa se transmita prin mostenire. Taranimea a intrat in componenta a treia organizarea statale. La inceputul sec. XVI in Franta s-a format monarhia

absoluta în mâinile moștenitorului de stat- regele, în mâinile cărui era toată puterea executivă, puterea militară și puterea judecătorească. s-a întărit puterea aparatului central administrativ, judecătii. Statele Generale și-au încheiat activitatea iar puterea Parlamentului Parizian era limitată. Conform legii din 1641 Parlamentul era obligat să înregistreze toate actele normative ale împăratului. În conformitate cu salvarea vechiului aparat statal a fost alcătuit un nou sistem de organe legislative în componența cărui intrau persoane mai puțin importante dar cu cunoștințe și devotate împăratului. În competența lor intrau cele mai importante funcții de conducere. Aceste funcții nu se vindeau și nu puteau fi transmise prin moștenire. Acest sistem de conducere domina asupra vechiului sistem, unde funcția se afla în controlul familiilor aristocrate. Adunarea statală s-a transformat într-un consiliu ce se petrecea în prezența împăratului. Aparatul central în stat era așa numită Mica adunare statală, compus din controlul General de finanțe și 4 secretari (militar, internațional, pe probleme acvatice și locale), cu ei împăratul hotăra toate întrebările importante. În unele locuri conduceau persoane alese de către împărat- întendentii (întendenti ai dreptății, politicii și finanțelor) care conduceau cu administrația și judecata.

Judecata. În această perioadă activau concomitent câteva sisteme de judecată : judecătoria imperială, judecătoriile nobililor, judecătoriile orășenești și cele bisericesti). Judecătorul suprem – împăratul, care dădea ordine pentru arest.

Surse de drept. Pentru dreptul francez este caracteristic drepturile Europei sudice. În Franța de nord activa un drept obișnuit și anumite cutume care se deosebeau cu o hotărâre neobișnuită și cu o necesitate reală a colectivelor teritoriale. De la început ele aveau un caracter oral dar începând cu secolul XIII cutumele au început să fie înscrise, astfel în secolul XII în Normandia o fost întocmit o carte cu dreptul obișnuit – cutuma mare a Normandiei. În sudul Franței care mai devreme intra în componența imperiului Roman continua să activeze dreptul roman care activa în calitate de factor de unire. Către sursele de drept ale Franței putem alătura : normele dreptului canon, dreptul orășenesc, actele legale ale împăratului (ordine, ordonanțe, declarații) și practica judecătorească a Parlamentului și anume Parlamentul Parizian.

Dreptul la pământ. Dreptul feudal al Franței a întărit privilegiile deosebite pentru țărani și biserică la pământ. Pentru dreptul la pământ este caracteristic faptul că până la deținerea pământului de către o persoană pământul aparținut citorva feudali ce se aflau pe trepte diferite. Dreptul feudalilor era legat de dreptul țăranilor deținători de pământuri, cu toate acestea drepturile țăranului erau limitate dar permanente. Principala formă a țăranului era cenția cu care nobilul nu putea să alunge țăranul de pe pământ. Până la revoluția din 1789 elementele comune ale țăranului deținător de pământuri se contopeau cu dreptul feudalilor proprietari de pământ.

Dreptul obligatoriu. Caracteristic pentru acest tip de drept este aceea că chiar și în antichitate el purta denumirea de feudalism, ca de exemplu contractul de cumpărare-vinzare se întocmea în ambianța de sărbătoare. În afara de cumpărare-vinzare putem accentua și alte tipuri de contracte : contract de arenda a pământului, cadonare, împrumutare.

Reglementarea statală de vânzare și producere. În Franța în acea perioadă exista reglementare pentru activitatea uzinelor, cumpărătorilor, organizarea internă a producătorului și tehnologiilor. La început acesta părea a fi un mod de progres dar mai târziu a devenit un obstacol în progresare.

Dreptul de moștenire și familial. De la început familia și căsătoria în Franța se conduceau după dreptul canonic dar începând cu sec. XVI puterea imperială a reexaminat vechiul drept canonic și a început să examineze căsătoria ca fiind o avere statală. Copii care sau căsătorit fără

acordul parintilor puteau fi lipsiti de mostenire. Dupa dreptul canon casatoria era considerata neintrerupta pe cind in dreptul obisnuit (sudul Frantei) activa regimul averii comune a sotilor de care se folosea doar sotul, pe cind mai tirziu a fost imputernicita puterea tatalui si exista regimul de averea aparte a sotilor. Pentru dreptul Francez este caracteristic faptul ca dupa moartea tatalui paminturile sunt mostenite de catre fiul mai mare.

Dreptul penal. In sec. IX-XI pedepsele erau caracterizate prin compensatia victimei dar incepind cu sec. XII incepe sa se dizvolte raspundere penala fara vinovatie, fara dovezi de infaptuirea infractiunii si pedepsirea cruda. Incepind cu anul 1357 imparatul a inezis padeapsa penala cu compensatia victimei. Pina la revolutia din 1789 raspunderea penala apersoanei era in conformitate cu postul detinut. Infractiuni erau considerate infractiuni contra imparatului si contra statului. Pedepsele pentru infractiuni nu erau scrise concret dar merita de accentuat detentia pe viata sub diferite forme, arestarea, confiscarea averii etc.

Procedura de judecata. Pina in sec. XII in Franta sa salvat procesul de invinuire, deseori se folosea batalia judecatoreasca care reglamenta dreptul obisnuit. Pentru demonstrarea vinovatiei erau folosite torturile. O data cu intrarea in vigoare a absolutismului sa intarit procesul de cautare care consta din dosare (informatie ascunsa) si proces de judecata inchis. Recunoasterea vinei de catre inculpat era considerata « printesa probelor », dar cea mai corecta demostnstrare a vinovatiei era considerata marturiile a doi martori ce au obtinut increderea inculpatului.

2. Statul feudal timpuriu German. Organizarea judecătorească a Germaniei

Maenționăm,că odată **cu tratatul de la Verdun** (an.843), care a fragmeniat Imperiul francilor, pămînturile **Alemaniei, Saxsoniei, Turingiei, Bavariei** devin îndeependente, autonome,economic slab dezvoltate.

Socieetatea era divizată în clasa militarilor- **ducii,și țărani**.(conform reformei lui Henric 1,cînd oastea era divizată în cavalerie și infanterie compusă din țărani.). Aristocrația germană era neomogenă,ca și a țărănimii (liberi și dependenți).Țăranii liberi avia divizare în **argați și serbi**.

Cetățenii orașelor se socoteau liberi,dar plăteau tribut în vestierul orașului care la rîndul său plătea tribut nobilimii mari locale.

Socieetate neomogenă, se supunea Regelui, care era la rîndul său cel mai mare proprietar de pămînt,- **latifungiar**. Proprietari mari de pămînturi erau și nobilimea,biserica catolică. Supunerea nobilimii față de Rege era mult sau mai puțină nominală. Nobilimea germană medievală sec.XII era împărțită în 7 grupe , așa numită- **7 scuturi militare**.

Orînduirea statală. Sec.IX-X, se observă o consolidare a puterii regale.Unificarea politică a Germaniei,era dictată de pericolul extern.Faptul dat a stat la baza reformelor administrative a lui Henric 1. Paralel cu puterea politica a Regelui,se întărea putera bisericii catolice, care având emunitate juridică,reformau teritorii ai cnezatelor germane,fiind aliat și agutor al Regelui în politica sa.Regele impunea impozite bisericii,care și era obligată să le aduna ca tribut statului.

Având forță militară,financiară, regele Otto I a încercat să mențină puterea politică în Italia (mij.sec.X), tot odată dorind să supuna biserica catolică , pe Papa de la Roma în interesele sale politice. Papa de la Roma singur avea nevoia de susținera Regelui German,în lupta cu nobilimea autohtonă. Otto 1 a fost încoronat, de către Papa, cu titlu de „**Rege al Sfîntului Imperiu Roman de noțiune germană**”. Faptul avea ca scop -unificarea Germaniei cu Italia pentru o centralizare a relațiilor politice, sociale.

Centrul puterii legale este Curtea Regală. Cancelarul posedă cel mai înalt post executiv din țară. Funcțiile cancelării se reduc la problemele interne a curții.

Rol important joacă **Adunarea mare a Nobilimii**, care avea dreptul să-l distingă din funcție pe Rege.

Adunarea emitea acte, legi, participa la negocieri cu Papa. Cu începutul sec. XI pe lângă Rege este format consiliul celor mai înalți nobili (**goftagul**).

În sec. X-XI, sub influența posesiilor feudale, organizația timpurie feudală statală se destramă. Se formează cnezate teritoriale, suverane. Supunerea Regelui era pur nominală. La sf. sec. XI, se întărește principiile **monarhiei electorale**.

Sistemul juridic German medieval. Odată cu formarea cnezatelor suverane, dreptul de-a judeca, este menținut de nobilimea locală, paralel exista și justiția bisericii, care se extindea asupra clericilor, Legilor familiare, încheierea testamentelor și acordurilor bisericești. Mai exista și judecata orășăniască. Judecata era înfăptuită de funcționarii administrației locale. Odată cu formarea cnezatelor, se formează judecata cnezatului, cu funcțiile înțelese de noi. Funcțiile juridice erau înfăptuite și de administratorul regiunii. -**atmanul**. Procesele erau cât se poate de încise. Era practicată procesul penal extern, când inculpatul lipsit era judecat, condamnat extern.

3. Statul și dreptul medieval în Anglia

Statul feudal englez timpuriu. Triburile celtice încă din antichitate populau insulele britanice care încă din sec. V au fost cucerite de către triburile germanice a angliilor și saxonilor. Cu timpul, relațiile sociale se înlocuiau cu cele feudale. Imperiul anglo-saxon era divizat în adunările grafiilor. Adunările grafiilor erau conduse de către cenovnicii imperiali-serifii. În anul 827 imperiul s-a unit în amenințările externe-atacurile dacilor. În anul 1066 Anglia a fost cucerită de către conducătorul Normandiei William Cuceritorul. Puterea imperială a fost impusă deoarece el detinea aproximativ 1/7 din pământurile arabe. Baronii și cavalerii nu numai erau înarmați, dar și plateau împăratului impozite.

Conducerea statală. În perioada conducerii împăratului Henrich I (1068-1135) baronii au primit de la el carta libertății. Cu pretul acestei cedări împăratul a atins liniștea în țară. Curia imperială a fost împărțită în Adunarea Mare și curia mică. Hotărârea adunării mari nu avea o putere obligatorie și el activa ca un organ de sfat. În competența curiei mici intra puterea supremă a judecății administrative și financiare. În componența ei intra lordul cancelariei, și alți cenovnici înalți. În unele locuri puterea aparținea serifierilor.

Reforma judecătorească. În perioada conducerii împăratului Henrich II (1154-1189) puterea judecătorească a fost limitată în miniile feudalilor. Din senatul juristilor a fost excluse toate drepturile penale, o parte importantă a proceselor despre deținătorii pământului, judecata supremă a societății a devănit curia imperială. Sub egida acesteia se aflau vasalii, în afară de aceasta ea se ocupa și de ordinea publică și procesele deținătorilor. Curia imperială se împărțea în judecata greutății comune și judecata scaunului imperial (procesul penal și plingerea). În sec. XII a fost format institutul judecatorului care rezolva procesele legate de interesele împăratului și întreprindeau controlul asupra conducerii locale. În afară de aceasta a fost introdus institutul juratilor care era obligat să spună serifierului despre infracțiunile comise, despre care ei cunoșteau. În general aceștia nu erau judecatori ci persoanele care spuneau informația martorilor. Cu timpul juratii devin judecatori iar funcțiile acestora se transmiteau altor persoane. Henrich II a introdus și impozitele în schimbul serviciului militar pentru a putea întreține armata angajată și a reintrodus impozitul public.

Monarhia limitata. In a doua jumatate a sec.XIII in Anglia s-a format monarhia limitata. Ea a aparut in urma luptei dintre feudali si rege. Feudalii au obtinut de la monarhia limitata o mare parte din ierarhia angliei-bisericii. In anul 1258 baronii l-au obligat rege sub egida lor si au introdus puterea lor asupra intregului teritoriu. In rezultatul luptei dintre baron si rege in anul 1295 regele Eduard I a alcatuit parlamentul. In sec.XIV parlamentul a fost impartit in 2 palati :palata suprema-palata lorzilor si palata comunilor. Palata lorzilor,in general,a fost formata din mostenitori,pe cind cea publica din tarani si locuitori. In anul 1297 a fost introdusa o noua regula,conform careia fara permisiunea parlamentului impozitele nu puteau fi primite.

Monarhia absoluta. Absolutismul in Anglia aparut in timpul lui Henrich VII(1457-1509) care a invins feudalii si a intarit puterea regala. Sustinerea regelui a fost taranimea si burghezia. Henrich VII(1491-1547) a invins parlamentul si a introdus un nou tip de guvernare,a impartit biserica in fruntea careia a numit regele. Ordinele regelui erau egale cu cele ale parlamentului ceea ce accentua intreaga putere a regelui.inflorirea absolutismului a aparut odata cu trecerea la putere a Elizavetei Tiudor(1533-1603). In perioada aceasta au aparut noile colonii si s-a ridicat economia si cultura tarii. Absolutismul nu a fost definitiv deoarece nu a fost centralizata birocratia si activitatea militara permanenta. In timpul conducerii lui Iacob I (1566-1625) si Carol I (1600-1649) permanent se stringeau impozitele fara stirea parlamentului ceea ce a dus spre lupta pentru drepturile cetateanului si puterea regala.

Organizarea statala. Adunarea tainica era organul suprem in functiile caruia intrau conducerea cu coloniile exterioare,regularea comertului si examinarea citorva procese de judecata. Palata stelara facea parte din adunarea tainica si care activa in lupta dusmanilor regelui. Ia amploare activitatea secretarului regal in competenta caruia intrau cele mai importante probleme ale regelui. In unele locuri activau 2 tipuri de conducere: cinovnicii-persoanele alese de catre rege si persoanele alese de catre popor.

Izvoarele dreptului. Dreptul englez se deosebea prin incurcatura,greutati si cauzalitate. Dreptul obisnuit devine temelia izvorului de drept. Din antichitate formarea dreptului regele dadea cite un ordin pentru fiecare situatie concreta,in conformitate cu care partile putea sa-si apere drepturile. Un alt izvor de drept a fost practica judecatoriilor regale. Conducerea regala si dreptul statutului a avut o mare importanta. Mai tirziu denumirea statutului a fost intarita printr-un act elaborat de parlament si semnat de rege. Normele comertului si dreptul canonic l fel le putem introduce in izvoarele drepului a Angliei Antice.

Dreptul la proprietate. In Anglia relatiile de paminturi cuprindeau un rind de deosebiri. Sustinerea egala era infaptuita de catre cavaleri. Incepind cu sec.XII serviciul personal a fost inlocuit cu cel platit si a trecut la armata angajata. Apare institutul de incredere a proprietatii care inseamna darea formala a unei proprietati unei persoane care are dreptul sa o foloseasca in propriile interese.

Dreptul obligatoriu. In Anglia dreptul la contract este intelegerea,dar nu toate intelegerile sunt un contract. In anul 1589 judecata in procesul Stanbarrow contra lui Worker a fost luata o decizie importanta,in care promisiunea data in schimbul unei promisiuni poate fi o plingere la judecata,adica deacum incoace persoana care nu si-a asumat raspunderea pentru promisiunea data este obligat sa raspunda pentru daunele aduse altei parti.

Dreptul penal. Infractiunile se clasificau in 3 grupe: inselaciunea, crima (omorul, patrunderea intr-o incapere noaptea) si delicta (falsificarea). Avea loc si alta clasificare care avea un caracter procesual: infractiunile care erau atentate de catre partea vatamata si examinat de jurati.

Dreptul familiei. Se află o influență puternică a dreptului canonic. Exemplu se interziceau căsătoriile duble, care aparțineau crimei. Familia avea un caracter patriarhal. Femeia căsătorită nu avea dreptul să participe la judecată și să încheie un contract individual. Dreptul obișnuit anglo-saxon permitea divorțul, pe când cel canonic nu. În situații deosebite divorțul era permis de către Papa de la Roma și parlamentul englez

Dreptul la moștenire. În această perioadă Anglia nu cunoștea o sistemă unică de moștenire. Condițiile moștenirii au fost introduse odată cu institutul de încredere a proprietarilor. În anul 1540 pentru prima dată a fost permis testamentul. Dreptul la împărțirea moștenirii proprietății aparținea soțului.

Procedura de judecată. De la început avea un caracter de învinuire, adică pentru susținerea procesului erau responsabili ambele părți. Mai târziu procesul de învinuire a devenit unul care avea loc în judecătoriile dreptului comun, atât la nivel local, cât și la penalitatea judecătoriilor. Dreptul comun se ocupa de procesele minorilor, înșelare și prezumția de vinovăție. Prin învinuirea infractorului ce tăcea îi erau provocate torturi. Mulți hotărâau să moară sub tortură, deoarece murind nevinovat omul își salva proprietatea de la confiscare. În judecățile de drept comun probele erau aduse de ambele părți. După ce părțile prezentau toate dovezile judecătorul era obligat să cîntărească toate condițiile procesului și să dea cuvîntul juraților care aveau dreptul să pună întrebări în legătură cu cazul. Jurații citeau sentința fie e vinovat sau nevinovat inculpatul în vot unic. În puterea procesului cu caracter de învinuire în Anglia, institutul de învinuire statală nu a primit dezvoltare. Procesul avea un caracter deschis.

Autoevaluare:

1. Care era orînduirea statală a Franței medievale ?
2. Divizați societatea franceză medievală ?
3. Judecata medievală în Franța, caracterizarea generală.?
4. Relațiile de ordin politic Otto I-Papa de la Roma.
5. Caracterizați statul timpuriu „ Sfîntul Imperiul Roman de origine Germană”.
6. Caracterizați orînduirea statală medievală Germană.
7. Caracterizați Procedura juridică din Germania medievală.

Note

TEMA 9. ISTORIA STATULUI ȘI DREPTULUI FRANCILOR MEDIEVALI

1. **Apariția statului la franci. Orînduirea lor statală**
2. **Izvoarele dreptului .Legea Salică**
3. **Izvoarele dreptului feudal**

1. Apareiția statului la franci. Orînduirea lor statală

În sec.V en. Imperiul Roman decădea, criza politică,economică,războaiele civile subminau puterea centală din Roma. De cazul dat au profitat popoarele barbare din ce-a mai mare provincie romană, Galia, Burgunzii, Francii în scurt timp (sec.V-înc.sec.VI en), au ocupat ce-a mai mare parta a Galiei.

Fiecare campanie militară se termina cu împîrțirea prăzii, unde ce-a mai considerabilă parte, pămînturile cele mai bune, deveneau proprietate a aristocrației militare. Așa apare inegalitatea de avere, ca vestiitor al apariției formațiunii statale. Tot odată și membrii societății ai francilor primiau pămînturi,imobil, trofee militare, vite, unelte de lucru. Se formiază comune permanente numite **marcă**. Marca, ca comunitate de trai în comun era divizată în 2 părți, unde ce-a obștiască era de folosință comună,și loturile de pămînt împărțit egal între membrii mărcii corespunzătoare. Pămînturile la franci erau împărțite în **pagii**,care se fragmetata în **sute**.

Menționăm ,că populația băștinașă,galo-romană, nu erau persecutați ori izgonită. Se producia o asimilare biologică. Se formau premisele unei centralizări a tuturor triburi localnice sub o conducere unică. Treptat a fost format o nouăformațiune semistatală condusă de rege. În sudul Galiei funcționau legile romane,dar supuse deja regelui franc.

Istoria ne numește primul rege a statului franc, **Clovis** (486-511 en). El și a întrodus paralel cu

centralizarea statului și creștinismul,ășa dar primind susținere bisericii creștine ,dominată în Galia, când în provinciile romane creștinismul era persecutat .

Sistemul statului centralizat sa menținut pînă în sec. XII, cînd nobilimea locală ,dorind putere politică individuală ,eșeau de sub supunere regelui. Faptul dat, a dus ca necesitate, la reorganizări statale. Care și a avut loc pe timpul lui **Henric 1**. (1100-1135 en).

Curia regală a fost divizată în **Consilii** mari, și **Curii** mici,ca organ permanent consultativ al regelui. Curia inferioară, executa puterea juridică, administrativă,**financiară**.Funcțiile date erau executate de cancelarul, secretarul de stat., vistiernicul. Reformele administrative au fost continuate și pe timpul lui **Henric 2** . Perioada dată o caracterizăm ca reformarea sistemului juridic,concentrarea jurisprudenții în mînile regelui.

Conform **Marea assize (codul juridic)** a lui Henric II, din jurisdicția seniorială au fost expuse procesele penale, funciare a aristocrației locale. Judecata regală era contraplată,decizia se primea în conformitatea cu suma plătită, din această considerență judecata seniorială perdia autoritatea. Curtea regală devanind organul judiciar suprem permanent (compus din 5 judecători). La mij. sec. XII, deja era practică judecătorii **călătoare, mobilă**. Judecătorii regali făceau dreptate în provincii.Tot odată verficînd activitatea organelor locale.

Eveniment progresist este formarea instituției de jurați, cu funcția de denuțători ai tuturor crimelor locale (în fiecare sat cîte 4 persoane).

În sec. XII a fost reformată armata. Serviciul obligatoriu pentru aristocrați era anulat,în schimbul unei taxe de bani, plătită cînd se pregătea o campanie militară. Tot Henric II a inițiat anularea a privilegiilor bisericii în fața justiției, măsura n-a reușit, dar a fost întrodusă obligațiunea răspunderii penale și de stat ale slujitorii cultului.

Izvoarele dreptului. Legea Salică

Procesul formării legislației francilor, prevedea revizuirea obiceiurilor gerrmane străvechi.În 511 en apar **legile Salice** ,care întră în codul **Dreptului Bavar**. Ce-a mai vece

culegere de legi ai germanilor ,este legia **Salică scrisă în 507-511** en.Legia se caracteriziază prin expunerea cazurilor de infracțiune, și modalitatea de-a fi pedepsită.

Legia Salică compact este unită în 10 capitole,Este enumără toată gama de crime și pedepse. Este expus cazul concret de infracțiune ,și tot odată și soluția juridică. **În legile Salice lipsește sistematizarea.**

Menționăm crimele contra proprietății- furtul, jaful,nimicirea averii. Este reglamentată obiectul furtului. Efracția este socotită dinstinctă de ce-a de furt. Se stabilește pediapsa pentru coparticiparea la crimă.

Cu mult mai grav este pedepsit fapitul de jaf, afacerea ilegală. Jaful mortului este socotit ca jaf al proprietății cu pediapsă respectivă.

Procesul. Nu exista divizarea între crimă penală,socială.Dosarul se acentuiază în cazul adresării scrise din partea pătimașului.Părțile aveau drepturi egale. Procesul mergea ca o competiție orală.

Dreptul Salic conținea 3 categorii de mărturii utilizate la proces.

- Depoziile juraților
- Martorilor.
- În calitate de dovadă se folosește ordaliile.

Sentița este primită de judecătorul – **tunghium**. Menționăm că instanța supremă este judecata regală.

2. Izvoarele dreptului feudal

Rol important în formarea dreptului feudal-barbar, îl joacă normele tradiționale.. Deja am menționat că nu exista un sistem de judecată unic, un haos juridic, fapt ce a permis în primele perioade ale statornicirii statale în Galia să fie folosit dreptul roman.Franci judecau conform unor drepturi particulare. În sec. XIV-XV, deja apare „**Cartea de drept**”, „**Oglinda Saxsonă**” dar ele nu au caracter obligatoriu. Odată cu apariția meșteșugăritului, orașelor, apare și judecata urbană ,unde se practica arhivarea proceselor juridice.Exista și dreptul canonic,care avia rol de unificare a obiceiurilor diferitor rejiuni. Dreptul canonic,pe lângă reglamentarea veții religioase a societății, exercitat mare influență asupra dreptului civil, familiar.

Autoevaluare:

1. Care sunt condițiile apariției formațiunii statale la franci ?
2. Care este orînduirea statală la franci ?
3. Care este scopul reformelor lui Henric II ?
4. Cum înțelegeți legia Salică?
5. Caracterul general a legii Salice.
6. Cum decurjia procesul și judecata la franci ?
7. Care sunt izvoarele dreptului statelor medievale ?

Note

TEMA 10. STATUL ȘI DREPTUL ÎN BIZANTUL MEDIEVAL

1. Orînduirea socială
2. Izvoarele dreptului în Bizanț
3. Dreptul feudal în Bizanț

1. Orînduirea socială

Imperiul roman în 395 en a fost divizat în 2 părți de către **Teodosiu** (Imperiul de Răsărit, Imperiul de Apus). Bizantul cu capitala în or. **Constantinopl**, în perioada dată era economic bine dezvoltată, datorită autorității sale de Imperiu roman și relațiilor comerciale cu Asia Centrală, Africa de Nord. Decăderea sclavagistă sa simțit aici mult mai puțin de cât în alte provincii al fostului Imperiu. Caracteristic pentru Bizant era mica gospodărie de țărani care era cointereseată de roade bogate de pe loturile sale. Meștegugăritul era bazat pe lucrul meșterilor liberi, și nu sclavi. Procesul feudalizării sa înfăptuia mai lent de cât în Europa .

Sec.V-X, pentru **Bizanț** este caracteristic lupta cu dușmanii interiori, externi pentru existență. Lupta cu Statul Bulgar centralizat, cu arabii, egiptenii, turcii-selgucizi.

Amintim numai domnia **haurienilor, macedonenilor**, care au emis un șir de reforme de ordin politic, social, cu scopul întăriirii puteii centrale, și limitarea puterii bisericii creștine oficiale.

Din an.1081-1204 dinastia **Comnenilor**, a finalizat procesul iobăjirii țăranilor, se consolidează mari proprietăți feudale. Din 1261-1453 în Bizant domnia dinastia **Paleologilor**, pe timpul căreia și sau statornicit relațiile feudale. 1453 Constantinopolul cade , și cu el Imperiul Bizant, sub lovitura turcilor selgucizi.

Clasa stăpânitoare era aceea a **nobilimii feudale**, cu mari loturi de pământ și imunitate juridică.

A 2 pătură socială, ai Bizantului erau **-micii nobili** (mesoi, bursesioi, curiali.), care erau ocupați în meșteșugărie, agricultură ori administrația publică.

3 pătură socială erau **clerii**, care dețineu funcții administrative de răspundere. Următorii erau **negustorii**, foarte numeroși și uniți în corporații de briașlă. **Țărănimia** – clasă numeroasă (dependenți **coloni cu uneltele lor proprii, legați de lotul său de pământ**).

Ultima pătură socială erau **țăranii iobaji, quiasi-sclavi**. (numiți încă **și mortiți**, cei ce dau a 10 parte).

Mai exista **și țărănimea liberă (koinonoi)**. Oameni ce trăiau in comunitate și prelucrau pământul individual.

Existau și **stratiotopia** (veteranii militari lăsați la vatră). Mai existau și sclavii dar foarte în număr mic.

Sistemul statal. Bizantul era condus de **basileus** (împărat). Alegera regelui avea exusivitate, regele singur alegia urmașii său, care pote fi reprezentantul altei dinastii de nobili. Așa numită sistemă **de asociere**. Acest domnitor era numit **sybasileus** (co-părtaș).

Funcțiile administrative era înfăptuite de **Senat, ajutat de Consiliu de Stat**. Regele era ajutat de 2 **prefecți** ce dețineu funcție de supravegetatori ai regiunilor statului. Mai exista șef al palatului, șef al **Consiliului de Stat**. Funcțiile date aveau scopul întăriirii puterii centrale a Regelui, menținera ordinii sociale, funcție fiscală, cei drept mai târziu, pe timpul dinastiei **izauriane**, funcțiile date în majoritate au fost licidate, cu funcțiile jenerală de **logofăt**. Bizantul

era divizat în 2 **prefecturi** care la rândul său era împărțit în **dieceze**., condusă de **vicar**. Diecezele împărțite în **provincii** conduse de un **rector**. Apoi divizate în **comunități**.

2. Izvoarele dreptului în Bizanț

Primă lege juridică bizantă era codificarea lui **Iustian**. Așa numita **Corpus Iurius Civilis**., mai târziu apare **codul Egloga** (an.740),cod progresist,, perfect pentru timpul dat, folosit și în Europa, Rusia (Кормчия книга). Ultima lege de ordin social este **legia militară** (nomos stratioticos), care prevedea infracțiunile militare.(folosită și în Moldova –fanariotă). **Legiurea agrară**,infracțiunile legate de pământ, **Nomos nauticus**,infracțiuni în marină. În perioada dinastiei macedonene, menționăm **Cartea Prefectului**, mai mult prevede infracțiuni în localități urbane, breslelor din cadrul orașului. În 922 apare legia lui **Roman Lecapenus** , cod legat de proprietate privată, posibilitatea de-a răscumpăra pământul vândut.

Paralel cu drepturile scrise, se mai folosec și obiceiurile așa zise **cutuma**.

3. Dreptul feudal în Bizanț

Pentru Bizanț era **caracteristic proprietatea** feudală mare, primită prin moștenire,ori dotată de Rege pentru fidelitate. Există proprietate țăranilor liberi și a țăranilor iobagi (care puteau vinde numai uneltele sale de muncă).

Obligațiunile. Legile referitor la obligațiuni, sunt analogice legilor romane. Contractele sunt încetate prin acord. Important atragem atenție la contractele de **împrumut**. Comerțul era bine dezvoltat, și sindicatul de briașlă a cămătarilor era perfect organizat, Regele des împrumuta bani pentru nevoile statului.

Relațiile de familie sunt asemănătoare cu cele romane. Pentru căsătorie era nevoie de **acordul** părinților, Căsătoria trebuie să aibă 12-14 ani. Căsătoria era precesădată de logodie ,dar fără obligațiuni juridice. Căsătoria se desfășura prin moarea ori prin divorț. Nu era egalitate în drepturi de divorț,bărbatul divorța fără explicație, pe când femeia trebuia să depună temei argumentat.

Succeiunile erau reglementate ca și cel roman. Moștenirea era împărțită, unde 25% era lăsată părinților și surorilor (legea **Falsidia** romană), **falsiduca** ca lege bizantă.

Legile Bizanțului cunosc mai multe forme **de moștenire**. Moștenirea se deferă **descendenților**,dacă moștenitorii sunt de același grad , apoi și bunurile sunt repartizate egal. Dacă nu există descendenți apoi moștenirea trece la ascendenți, (mai mic),dacă nu e posibil de găsit moștenitori legitimi, apoi se reîntoarce moștenirea soțului supraviețuitor,și statului în mod egal.

Drept penal.,caracteristic o inegalitate în sancțiunile penale, în raport de clasă .Codul penal bizantic (**Prohironul**) este codul lui **Vasile Maceronianul**. Dreptul penal cunoaște o conturare bine întemeiată a infracțiunilor consumate și neconsumate, tentativă și infracțiune comisă.

O deosebită importanță dreptul penal acordă infracțiunilor contra averii statului și liniștea socială. Noțiunea de orînduire de stat era foarte amplu descris, evident că și pedepsele sunt analogice.

Menționăm că statul și biserica în epoca medievală era un tot întreg. Sunt grav pedepsite infracțiunile sau atentata la viață de familie, morală, patrimoniul, proprietate privată.

Pedepsele sunt variate și crude. Tăierea membrilor la hoți, limbii pentru jurământ fals ori mincună. Spânzurare pentru omucidere,ardere pentru copilucidere.

Procedura de judecată. Nu exista deosebire între judecător și lucrător public, ce ducea la abuzuri. Ultima instanță era Regele ajutat de perfectul orașului. În provincie judeca guvernatorul, în localități judecătorul administrației locale. Dezbaterele locale erau anulate, decizia era făcută mai mult politic, păzind orânduirea politică existentă.

Autoevaluare:

1. Care este orânduirea socială în Bizant?
2. Care este rolul țărânimii libere în Bizant?
3. Care este orânduirea statală în Bizantul medieval ?
4. Care este baza legislației dreptului în Bizantul feudal?
5. Cum este tratată proprietate privată?
6. Care este rolul obligațiilor în Jurisprudența Bizantină?
7. Rolul familiei în Bizant?
8. Cum este tratat dreptul penal în Imperiul Bizant ?
9. Care este rolul cămătorilor în economia Bizantului ?

Note

**TEMA 11. ISTORIA STATULUI ȘI DREPTULUI ÎN CALIFATUL ARAB
MEDIEVAL**

- 1. Orânduirea socială și statală a Califatului Arab în sec. VII-X**
- 2. Dreptul și judecata medievală arabă. Islamul**

1. Orânduirea socială și statală a Califatului Arab în sec. VII-X

În sec.VII en, în triburile arabe din Asia Centrală să înceapă procesul de descompunere tribală, și statornicirea relațiilor de clasă. Inegalitatea de avere ducea la tendința de-a ocupa posturi de răspundere în cadrul obștii. Apare sclavia, care se caracteriza prin sclavie a popoarelor nemusulmane.

Cel mai complex proces de divizare de avere și formarea a noilor clase se vede în regiunea **Hedjaz** (coasta Mării roșii), unde în jurul orașelor, sau concentrat triburile semi-sedentare (triburi de crescători de vite, și prelucrători de pământuri). Orașele, ce se aflau în drumurile comerciale, concentrau bogății enorme (**Mekka, Iasrib**). Puterea totală o dețineu negustorii camatari.

În situația dată de criză, războaie permanente, se formează primele clase de aristocrați arabi, conduși de ideologia religioasă musulmană, care avea și are în zilele noastre o influență enormă asupra minților popoarelor arabe. **Islamul** (formulată de prorocul Magomed) ca religie

oficială apare islamul în anii 560 e.n. Islamul proclamă necesitatea de-a evita conflictele, propagă ideea formării unei societăți noi. Toate triburile arabe sunt cimate la asimilarea națiunii noi arabe, sub egida religiei musulmane **islamul**. Aceasta este ideea principală a religiei noi. Înarmați cu noua religie, aristocrații arabi, au subminat toată puterea politică, administrativă pe imens teritoriu al viitorului Califat.

Extrem de repede, popoarele arabe, înving divergențele între triburi și formează un **stat Islamic Califatul Arab**. sec.VII e.n. După moartea lui **Magomed**, rudele, adepții noii religii, au ocupat toate posturile de conducere. Din rândul lor și au început să fie aleși **Califii** (înlocuitorii profetului).

Centralizați, bine uniți pe baza ideologiei religioase ei în decurs de sec.VII-VIII au supus teritorii imense (Asia Centrală, Orientul Apropiat, Africa de Nord). Ocupând Mesopotamia, India, care degea retrăiau relații feudale, arabii au introdus feudalismul în Califatul său.

Aparatul de stat era extrem de centralizat. **Califul**, pe lângă concentrarea în mâinile sale a finanelor imense, a puterii executive (**emirat**, ocupa postul de **Imam** (post religios suprem). Puterea Califului se transmitea ereditar. Statul obținând forma de monarhie centralizată teocratică. Califul permanent ținea minte că aristocrația sa, tinde să-l abdice.

Organele centrale de conducere erau: **Divanul-al-Djund**, cu funcțiile mai mult militare de cît sociale. **Divanul-al-Haradj**, organul financiar și fiscal. **Divan-al-Barid**, dirijarea infrastructurii statului, și primul rând drumurilor. Tot odată realiza securitatea statului, fiind cel mai mobil organ statar (ministerul de Informație și Securitate).

2. Dreptul și judecata medievală arabă

Odată cu statornicirea relațiilor statale, se formează și Dreptul statal, (**Șariat**). **Cale ce trebuie de urmărit.**

Izvoarele de bază sunt înscrise în Cartea sfântă-**Coran**.care este tractat religios,cod de legi conform căruia musulmanii trăesc. **Coranul** (istorisire) scrisă de adepții lui Mogomed, **Said**, este compus din 6200 de versuri, în 114 capitole care relevă aspectele înregii activității umane a musulmanilor. Capitolele Coranului, adăugate și perfecționate de arhangelul Gabriel.

Sunne (reguli versuri) prin care se înțelege tradițiile legate de viața și activitatea lui Magomed, unde sunt expuse prescripțiile Codului Penal, Familiar.

Injma – se expune rolul judecătorului în viața socială, dreptatea deciziilor sale.

Fetva o constatare a autorității supreme a aristocrației.

Proprietatea. În Califat s-au dezvoltat normele de reglementarea proprietăților. Formele de proprietate în Califat sunt:

Hidjaz, pământurile sfinte unde a activat Magomed, unde poporul-băștinaș plătește **zeceala**.

Vacuf, pământurile date școlilor religioase. Se practica și dăruri de imobil **ca vacuf**.

Mulic- pământuri private.

Icta, donații temporare de pământ, împreună cu țărani, pentru devotamentul Califatului, și religiei.

Dreptul contractual, se aborda modalitatea de-a soluționa problema apărută. Este interzisă înrobire pentru datorii.

Dreptul Penal, toate infracțiunile se împart în **3 categorii. Contra religiei, statului, persoanei.** Pedapsa strict determinată – **hadd**. Infracțiunile contra proprietății, persoanei, delictele de ordin mic, inferior.

Omorul predimediat, pedapsa are alternative (de regulă-100 cămile). Infracțiunile cu leziuni corporale se pedepsesc conform legilor **talionului**. Furtul care este extrem de discutat în **Coran**, în realitatea obiectivă se pedepsește foarte sever.(se taie mâna). **Beția** tot era socotită crimă ,și se pedepsia cu 40 de lovituri.

Procesul. Funcțiile de judecător erau prerogativa celui ce știe bine **Coranul** și tălmăcirea legilor **șariatului – Cădii**. Procesul era continuu,se selectau procese penale,publice. Judecătorul nu deținea o procedură strictă.Principalul să se conducă de **Cartea sfântă-Coran**.

Autoevaluare:

1. Ce înșiamnă pentru voi Califatul Arab?
2. Cum Înțelegeți noțiunea de islam, musulman?
3. Cinei prorocul Magomed?
4. Care este orînduirea de stat în Califatul Arab?
5. Care este funcția Divanului în sistema organelor statale?
6. Dreptul Califatului Arab.
7. Care este rolul Coranului în jurisprudența Califatului?

Note

TEMA 12. ISRORA STATULUI ȘI DREPTULUI LA SAVII DE RĂSĂRIT ÎN EPOCA MEDIEVALĂ

1. **Statul și dreptul feudal în Polonia**
2. **Orînduirea statale, dreptul polon medieval**
3. **Orînduirea statale în Rusia medievală**
4. **Dreptul în Rusia feudală**

1. Statul și dreptul feudal în Polonia

Slavii locuiau pe teritoriul Poloniei actuale din sec.Ve.n., dar unificați statale numai din sec. X, de către cneazul **Miesuko 1** (992-1025), feciorii lui își extind puterea politică în regiunile sudice,(Silezia,Cracovia,Sandomir),dar în sec XI odată cu decăderea puterii Centrale statul Polon se destramă, acaparat de Teutoni,mongoli, etc.,Procesul de reunificare să început în sec. XIV, pe timpul lui **Vladislav 1** și **Cazimir III** (între anii 1306-1370). În 1410 la Grundwald Cavalerii Teutoni au fost disruși, și Polonia primește din nou independență, acordul dat recunoscut de germani numai în 1466. Sec. următor este semnificativ pentru noi prin unirea **Poloniei** cu **Lituania**,(unirea de la **Lublin 1569**).Politica externă a statului prevede expansia la Răsărit,spre pământurile imense ale Rusiei. **Seimul** Polon în 1505 primește decizia, ca **funcția liderului**

statului să fie alisă, cu atribuire lui a funcțiilor legislative. Politica expansivă, războaiele cu vecinii subminează resursele economice și naturale a statului ce duc la criza statală și destrămarea lui. Nicăci reformele progresiste, Constituției (1791) nu poate salva **Recia Popolită** (statul Polono-Lituanian.) care și retrăește **3 împărțiri**. 1772, 1792, 1795. Statul Polon dispăre de pe harta Europei până în 1917, când odată cu destrămarea Imperiului Habsburgic și terminarea R. Mondial, apare posibilitatea de-a se uni în stat național unic, suveran.

2. Organizarea statală, dreptul polon medieval

Odată cu formarea primelor trăsături statale la polonezi, fruntea statului **Regele** primește putere legislativă și executivă, tot odată se formează organele puterii locale. Regele a fost inițiatorul formării unui Centru de nobili poloni (voievozi, administratorii regiunilor), Cancelariei, Organelor de justiție. Administrația locală era reprezentată de **castelani**, Castelanii aveau funcție **universală**, menținând puterea militară, juridică, administrativă și de resort, funciare. Treptat dispăre rolul **Vecei (adunării populare)**.

Pentru devotamentul său față de rege, nobilimea primea pământuri imense, care treptat se trecea ereditar de al tată la fiu. Nobilimea era dator să participe în campaniile militare, astfel apare nobilimea militară (Cavalerimea). În perioada dezmembrării, rolul Regelui decăde, puterea politică preluată de **Adunarea Nobililor (colocvim)**. Decizia Adunării este obligatorie și pentru Rege.

Treptat organele **statale centrale** perd influența, **Cnezatele** primesc o **autonomie suverană**. Puterea regală centrală devine nominală. Puterea politică reală deținea **Seimul** (ales o dată în 2 ani). Palăta inferioară a Seimului era compusă din deputații aleși de nobilimea regiunilor, voevoadelor. Activau ei pe baza instrucțiilor primite de la **Seimul de Sus (Senat)**.

Toate deciziile **Seimului** erau socotite legale, dacă votarea era unanimă, ce era foarte greu de obținut. Menționăm că reprezentanții orașelor n-aveau dreptul să participe în activitatea legislativă, măcar că anume nobilimea, și aristocrația orașăniască era **forța** principală economică a statului.

Dreptul feudal polon. Dreptul polon în perioada dată are influența obiceiurilor pământului, dreptul canonic catolic și dreptul german **Teuton**, „**Dreptul polon**”, „**Cartea de la Elblon**” (sec XIII en), scrisă în limba germană, și pentru gudecătorii germani, conținea să fie folosit în toate domeniile ale dreptului.

Proprietatea privată a nobililor este acumulată din dotațiile regelui pentru devotament, întărite prin **Ucaz** respectiv, semnat de Rege. Proprietatea nu putea fi înstrăinată, de cît prin anumite reguli determinate. Membrul comunei țărănești perdia lotul -dacă majoritatea membrilor comunei vota pentru înstrăinarea lui. Este posibilă pascumpărarea pământului de către țăranul înstrăinat dacă are posibilitate. Proprietate privată era recunoscută ca proprietate ce-i aparține cetățanului liber.

Obligațiunile. Sec.XII-XIII, în perioada avântului economic, apare forma **contractuală**, în relațiile economice. Contracte de obicei vânzare-cumpărare. Totuș se mențin acordurile verbale, de bună credință. Cu apariția orașelor apar contracte de împrumut, arendă. Existau contracte de arendă a pământurilor, uneltelor de muncă, prin care nobilimea înrobai țărănimia săracă. Dreptul polon medieval cunoaște garanție **zaklad** a bunurilor mobile și **zastaw**-imobilului. Mai exista și garanție prin jurământ pronunțat în biserică.

Dreptul familiei. În diferite perioade există diferite modalități a ceremoniei căsătoriei. Nevasta era răscumpărată. După căsătorie soția care aducea în familie dote, avea dreptul să aibă

proprietatea sa. În caz de moarte a tatălui copii trec sub tutela mamei, ori ai unei persoane fixată de tata prin testament. Sub tutelă copii rămânau până la 15 ani.

Referitor la moștenire: nu puteau fi moștenită proprietatea dară de rege, numai ce-a agonisită, care era împărțită egal. Reguli speciale existau pentru moștenire la țărani. Văduva nu primia avere după decesul soțului. Proprietatea era împărțită între copii egal. **Dreptul penal.** Persistă răspunderea colectivă, Dreptul polon cunoaște 2 feluri de infracțiuni- grave și ușoare. Infracțiunile grave se pedepsiau cu-**glowa** (capul). Adică era primită moartea. Cele ușoare se răscumpărau cu răscumpărarea- **wina**. Pedepsele se înfăptuiau în raport cu rangul social.

Procedura. Puterea juridică supremă se afla în mâinile Regelui., dar era exercitată prin nobilimea slujbășă. Polonia era împărțită în mai multe circumstanțe juridice, o legislație **unică nu exista**. Judecata o putea face ciar și nobilul , dacă merjia vorba teritoriul personal.

Invitația la gudecată era orală. Dacă nu era prezent inculpatul de 3 ori, decizia se primia în lipsa lui. Dovada se face prin martor, jurământ. Decizia se primia și se pronunța oral. Amenda se plătia pe loc, dacă nu era suficientă, apoi inculpatul era arestat.

3. Orândirea statală în Rusia medievală.

La sf. sec. XIII, Rusia se renaște după lăcidarea dominației „Hoardei de Aur.” Orașele devin centre comerciale. Procesul de unificare în stat centralizat era vizibil necesar ,unde cointersații erau în primul rând nobilimea de rang mic, negustorii, meșteșugarii, clerii. Centralizarea era văzută de ei și ca posibilitatea circulației libere a mărfurilor de consum.

Contra unificării cnezateor ruse erau nobilimea bogată ,dregătorii , boerimea cnezatelor din Nordul Rusiei, puțin suferit de invazia nomadă. Centrul procesului de unificare era Cnezatul Moscova. Pe timpul lui **Ivam Calită**, (an 1325-1341), **Ivan III** (an 1462-1505), la cnezatul Moscova se alipesc unde binevol, unde cu forța cnezatele vecine ale Moscovei. Procesul era complicat, anevoios dar necesar. Ivan IV, cel Groaznic, sa proclamat **țar** (an 1547). prin faptul acesta el arăta opiniei publice mondiale că în Europa a apărut un **stat nou, centralizat**, cu hotare imense. Puterea centrală a monarhului sa consolidat considerabil.

În sec. XIV, pământurile aparțineau nobilimii feudale, bisericii, puterea cărora pe loc era incontenstabilă. Ei strângiau dări de la țărani săi, tot odată își extindeau puterea și asupra țăranilor liberi. Țărănimia liberă trăia în comunitate, unde îi aparținea un lor de pământ. Obștesc era pădurile, pășunile iazurile locale.

În 1497, **Ivan III** a emis lege care permite plecarea țăranilor de la moșier, numai după terminarea muncilor agricole. În a 2 jum. a sec. XIV, situația țărănimii se agraviază, sporește renta, țăranii fug pe pământurile libere la sud de râul Volga. În 1581, a fost emisă legia care interzice plecarea și strămutarea țărănimii de pe moșia boerului „până la o decizie specială a țarului”, Pentru sec. XVI este caracteristică o noua formă de înrobire numită „**kabala**”, contractul conform căruia persoana ce a împrumutat, dar n-are posibilitatea de-a plăti, cade în robie până nu va acita suma împrumutată.

Orânduirea statală. Odată cu procesul de centralizare, puterea politică se consolida în mâinile marelui cnez. Problemele principale de ordin politic, economic, social sunt rezolvate de **Duma**-organ de pe lângă cnezul rus, care este alcătuită din marea boerime. Organul era **consultativ** în toate problemele de ordin legislativ, executiv, judecătoresc, dar, are autoritate puternică asupra țarului Rusia centralizate. Pe locuri, putere a cnezului era înfăptuită de guvernatorii , care avia competență majoră administrativă, executivă, juridică.

Pentru rezolvarea problemelor cotidiene, la Moscova, pe lângă cneaz sau format departamente (**priczuri**). Fiecare pricz avia competență specială. Din an. 1564, **Duma** boeriască atribuia deja și funcții judecătorești. Pentru a rezolva probleme strategice, când nu este o înțelegere între boerimea membrii Dumei, se **convoacă Zemscii sobor**, unde erau reprezentati toate păturile sociale din țară. Decizia era primită foarte greu. Administrația locală era încredințată **voevozilor**, ajutați **de stolnici**. Ei posedau toată puterea politică statală de pe loc.

4. Dreptul în Rusia feudală

Cele mai vechi monumente juridice amintim tratate de contracte, cât între membrii societății ruse, atât și în raport cu demnitarii altor state. (exz. Tratat cu Bizantul). Primul tratat amintim **între Oleg**, cneazul rus și **Leon și Alexandru** din **Constantinopol** (an 907).

După primirea creștinismului în Rusia (an. 988) pătrund și cărți de drept canonic. Amintim **Pravila Rusă**, cod de legi de ordin juridic adunate sec. XI-XIII, Cod juridic din Bizanț, Bulgaria etc.

Proprietatea. Proprietatea feudală se află în mâinile boerimii mari. Pentru fidelitate, cneazul, dăruia moșii, pământuri cu țărani, apropiaților săi, dar cu beneficiu, (proprietatea era donată, numai cât trăia proprietarul). Pentru domeniul dat, era impusă participarea în campaniile militare a cneazului. Treptat beneficiul dat, se transformă în **feudă ereditară** (votcină). Tot odată proprietate feudală apărea și pe **baza descompunerii** obștii sătești. Apare proprietate privată, apar clasele de țărani și ciaburi (**culaci**).

Obligațiunile. În perioada feudalizmului, în Rusia obligațiunile erau slab dezvoltată, din pricina **economiei naturale**. Obligațiunile le întâlnim numai în contracte, care erau verbale (se pronunța cuvinte solemne). Cei drept, deja la Novgorod, întâlnim și contracte scrise (pe coajă de copac-beresta). Unicile forme de drept contractual, îl cunoaștem: scimbul, vânzarea-cumpărarea, împrumutul, înciriere forței de muncă.

Contractele de cumpărare, se încheie prin pronunțarea cuvintelor solemne, dacă se vinde un sclav, e necesar un martor. Cel ce împrumută, putea fi vândut în robie, dacă nu respecta contractul.

Dreptul de familie. Creștinismul în Rusia a introdus dreptul canonic bizanț în relațiile de căsătorie. Se permitea căsătoria de la 15 ani, cu acordul părinților. Biserica permitea căsătorie de 2 ori. Divorțul era reglementat de un **Ustav** special. Toate problemele de ordin familiar erau în competența bisericii. Soția avia drepturi mai mici de cât bărbatul. Tatăl avia putere nelimitată asupra copiilor. Copii putea fi vânduți în robie (ca holopi) de către tatăl său.

Tutela. Dacă tata deceda, tutela copiilor devenia mama, dacă deceda și ea, apoi tutela deveniau rudele mai apropiate.

Dreptul penal. În perioada dată dreptul penal păstra amprenta orânduirii gentilice (exz. **Răzbunarea privată**). Dacă nu este posibilă răzbunarea se plătește o amendă (**vira**). Des era practică și plățirea unei amende în favoare cneazului. **Pravda rusă**, cuprinde diverse categorii de infracțiune. Cele mai grave infracțiuni sunt socorite 1. **împotriva puterii cneazului** (organizarea și participarea în complot, trădarea de către vasal a cneazului său). A 2 categorie, infracțiunea împotriva **persoanei fizice**. Grave erau socotite infracțiunile contra proprietății feudale, care erau pedepsite cu amenzi mari.

În perioada feudală organele administrative dispunea de dreptul de-a judeca. Nu exista o separare a puterii în feudalizmul rus. În oraș, dreptul de-a judeca îl posedă **posadnicul**.

Paralel dreptul de-a judeca o avia biserica, și boerii pe domeniile lor.

La judecată erau cemați participanții de către instanțele judecătorești. Probațiile admise erau martorii, cojurătorii, jurământul.

Procesul de unificare a cnezatelor ,a dus la codificarea dreptului feudal rus. În 1497 apare **Sudebnicul** lui **Ivan III**, care cuprinde **68** articole, și reglementiază dreptul procesual, penal, civil. În 1550 ,a fost emis un **Sudebnic perfecționat**, modern,care cuprinde **100** de articole,. **Noul Sudebnic** , este semnificativ prin ordinea de organizarea procedurilor juridice. Unele articole stabilesc obligațiile drepturilor șerbilor,sucesiunilor.În 1648 este emis un nou cod de legi juridice **Sobornoe Ulogenie**, alcătuit din 25 capitole, și 968 articole.Capitolul 1-10 cuprinde Dreptul de stat, 10-15,organizarea judecătorească,11-12 dreptul penal

Istoria statului și dreptului rus feudal, din sec XVI-XVII este semnificată prin trecerea moșiilor donate de către țar slujitorilor săi, prin ereditate fiilor săi. Tot odată posesorii noilor votcini erau obligați să participe în campaniile militare.

În perioada sec.XVI , contractele de schimb pot avea drept obiect ori și ce formă de proprietate. Contractele de vânzare-cumpărare obțin importanță mare. Contractele de împrumut se încheie în formă scrisă.

Căsătoria deja este precedată de logodie, care este un contract încheiat. Nerespectarea contractului avea urmări de ordin economic.

Biserica recunoștea numai prima căsătorie,ulterioare erau considerate ca tolerate. A 4 căsătorie este socotită nelegitimă.

Dreptul penal în sec XV-XVII pentru Rusia se modifică odată cu întărirea luptei de clasă, infracțiunile cresc, pedepsele de asemenea. În timpul dat ,se fac distincții între infracțiunile intenționate și neintenționate, sau comise în stare de necesitate.

Am menționat deja, că organele de judecată în Rusia erau de diferite feluri. Totuși sa stabilit o divizare a judecătoriei de stat, în judecătoria **centrale, locale**. Centrale erau socotite,**Țarul și Duma** (pe lângă Dumă a fost **formată расправная палата**) pe când local rămânea judecătoria voevodală.

Autoevaluare:

1. Caracterizați dreptul și statul feudal Polon.
2. Care este organizarea statului a Poloniei feudale timpurii?
3. Caracterizați Dreptul feudal polon.
4. Caracterizați Dreptul penal feudal polon.
5. Ce caracteristic era pentru cnezatele ruse în procesul de unificare?
6. Conform cărora reguli juridice activa jurisprudența feudală rusă?
7. Care este rolul cnezatului rus în procedura de judecată?
8. Caracterizați Pravila Rusă.
9. Caracterizați Zemscii Sobor.
10. Caracterizați Sudebnicul lui Ivan III.

Note

TEMA 13. ISTORIA STATULUI ȘI DREPTULUI ÎN ANGLIA. EPOCA MODERNĂ

1. Orânduirea statală engleză în perioada modernă. Importanța revoluției burgeze
2. Dreptul englez modern

1. Orînduirea statală engleză în perioada modernă. Importanța revoluției burgeze

Importanța revoluției burgeze engleze constă în faptul lichidării dominației ideologiei feudale în concepția dezvoltării social-politice, economice a istoriei Angliei moderne. Posibilitatea statornicirii relațiilor capitaliste progresiste la acel moment. Tot odată menționăm că, n-a fost lichidată dependența totală a țărănimii de feudalul său. Țăranul n-a devenit proprietar propriu zis.

În relațiile statale, paralel cu activitatea Parlamentului ca organ legislativ major, s-au păstrat rudimente ale dominației precedente. Rolul bisericii catolice, avea o influență enormă atât în organele de stat, atât și în societate. Dezmembrarea societății era vădită, mergea o luptă ideologică între păturile sociale, între noua burghezie și puterea regală propriu zis.

Activitatea corectă, progresistă, inovațională, legitimă, a Parlamentului englez a permis în scurt timp să transforme Anglia în primul mare stat capitalist colonial (sec. XVIII). Către anii 70 ai sec. XVII, societatea politizată sa divizat în 2 lagăre politice antagoniste- **conservatorii** (torii), și **liberalii** (vigii).

Pe parcursul sec. XVIII treptat, puterea regală trece definitiv în competența Parlamentului. Formată după principiul: **Camera Lorzilor și Camera Comunelor**. Legile emise de Parlament erau obligatorii pentru toți, inclusiv și Rege.

O împotranță în activitatea Parlamentului a avut legia „**Actul de 3 ani**” (1694), care prevedea activitatea Parlamentului în decurs de 3 ani. Legia din anul 1701 „**Despre cârmuire**”, prevedea răspunderea Guvernului în fața Parlamentului. Regele era impus să numească în funcții de miniștri, pe reprezentanții partidului ce domina în Parlament. Tot odată puterea politică, statală era în mâinile burgezii noi, și moșierilor veci. Societatea nu avea posibilitate să participe în activitatea statului, din 5 mil. de cetățeni, numai 250 mii aveau drept de vot. **Legia despre sindicate**, în 1824 a interzis formarea **uniunilor de briașlă**. Participarea muncitorilor la greve era amenințată cu limitarea libertății, arest, amendă.

Odată cu progresul capitalist în domeniul dreptului omului, Anglia în perioada dată își extindea puterea pe alte continente. Fiind „Regina Mărilor” (decurs de 2 secole XVIII-XIX), treptat, consecutiv, la mij. sec. XIX, Anglia devine cel mai mare imperiu din lume, fiind proclamată ca **Maria Britanie**. După războaiele în coloniile Nord Americane (1756-1763), Anglia strîmtoiază teritoriile Franței, și domină pe teritoriul de Nord al Americii (Canada a primit independență numai după cel de-a 2 r. m.) Anglia domină în India, Africa de Nord, Asia Centrală, Australia, China. Controla Canalul Suez (1875). Palestina, Afganistan.

Prin revoluția industrială din sec. XVIII-XIX, M. Britanie devine principala putere industrială în lume, și în **epoca Victoriană** (1837-1901), prima putere colonială în lume.

Pentru a domina liniștit și efectiv în colonii, a fost format **Ministerul Coloniilor**, care avea o influență colosală asupra veșii politice în Anglia și domeniile sale. Politica ministerului era destul de efectivă. A fost organizată o armată de funcționari, administratori, engleji și băștinași, care promovau în viață interesele engleze în colonii. În așa zisele „colonii albe” unde erau formate diaspore din populația engleză migrantă, regulile engleze erau stabilite cu ajutorul

forței.(Unicul exemplu de rezistență contra Angliei -este Noua Zelandie,Afganistan,unde dominația engleză n-a putut fi instaurată definitiv).

Caracteristic a politicii coloniale engleze este **stoparea** ori și cărui inițiative progresiste, naționale a poporului din colonii, de-a se dezvolta ,fără participarea engleză.

Canada ce-i drept, conform „Actului cu privire la America Nord Britanică” (1867), a primit titlu de Dominion, unde era necesară o Consultație cu parlamentul englez în ori și ce problemă de ordin politic,economic, social.

2. Dreptul englez modern

Caracteristic pentru dreptul englez la moment,este păstrarea normelor juridice veci burgeze. În întregime a fost păstrată practica juridică engleză.

Izvoarele dreptului modern englez **sunt Dreptul comun general**(Common Law), **Dreptul ecitației**(Equitz Law) **și Dreptul statutului** (Statute Law).

Common Law-**Dreptul comun**,este dreptul nescris,o decizie a judecătorului ce exprimă dreptul comun general. Tradiția engleză(sec.XIV), de-a folosi decizia judecății din Londra pentru întreaga țară. Adică pentru cazurile similare să fie folosit aceiași sancții și pedepsă. Dreptul comun,este sinteza justiției britanice de multe secole, experiența folosirii în practica juridică.

Dreptul ecitației, format în sec.XIV, Persoana care nu este satisfăcută de decizia judecății, conform Dreptului comun , are dreptul de-a se adresa Regelui pentru a fi cercetat în particular.

Dreptul statutelor, Legile emise de Parlament pe parcursul anilor erau contradictorii și pierdeau valorile din pricina situației politico-sociale scimbate.

Importanța pentru noi are legia din 1854 cu privire la **procedura Dreptului comun**.

Au fost stabilite noi reguli. Judecata superioară este independentă de judecata instanței inferioare.

Ori și ce instanță de judecată se conduce de decizia Judecăției supreme. Conform reformelor de profil în 1873-75, sa unificat cele 2 sisteme de drept **comun și dreptul ecitației**.

Către sf.sec.XIX sa format concepția doctinelor sistemului de drept englez.

Precedentul judiciar-Decizia judeciară superioară, este obligatorie pentru instanța inferioară. **Legia necesită de-a fi îndeplinită, și nimeni n-are dreptul de-a o încălca**.Acasta este viziunea unui stat de drept.

Dreptul de proprietate- există **proprietate reală** (imobil, pământil etc.), **proprietatea privată**(dreptul privat de-a activa,drept de autor , drept de proprietate intelectuală).

Dreptul familiei. Influența enormă a dreptului canonic,care la momentul modern se baziază pe rpincipiile supremației soțului asupra soției. Se permite contracte canonice și cele civile, care au aceiași vigoare. Necesitatea consimțământul părinților este obligatorie.

Legia engleză era aspră pentru neglijența față de lege și jurisprudența statală.

Dreptul Penal. Crima de stat: export de arme pe continent,plecarea în Franța,falsificarea de monede.

Legia engleza pedepsește inculpatul conform sentinței în comun (cumulul de pedepse). 100 ani de încisăare, moartea, amenda conform sentinței.în comun.

Legia din anul 1870 prevede confiscarea averii, pentru crima săvârșită.Persoana condamnată nu poate ocupa ulterior post de răspundere. La începutul sec. XIX, pediapsa capitală se prevedea pentru 200 de infracțiuni.

Procedura. Scimbări radicale în procedura de judecată. Se recunoaște inamobilitatea judecătorului (imposibilitatea de-a fi scimbat,permutat din funcții,etc.). Postul de judecător este primit pe viață.

Conform reformelor legilor din anii 1873-75 sa reorganizat sistemul judiciar. A fost formată **Curtea Supremă a Marii Britaniei.**

Acuzatul primește unele drepturi de ordin personal. El are dreptul de-a primi copie sentinței după finisarea procesului, are dreptul să examineze lista juraților,dreptul la avocat. Dreptul de-a prezenta martori după depunerea jurământului.

Autoevaluare:

1. Care este rolul revoluției burgeze în Anglia pentru progresul social ?
2. Care este orînduirea statală a Angliei moderne ?
3. Caracterizați „Actul de 3 ani”?
4. Care sunt premisele formării Imperiului Colonial Englez?
5. Care este difirența dintre Anglia și Maria Britanie?
6. Politica colonială engleză.
7. Dreptul englez modern, caracteristica generală.
8. Caracterizați dreptul de proptrietate.
9. Trăsăturile caracteristice ale dreptului familiar englez.
10. Procedura de judecată engleză.

Note

TEMA 14. ISTORIA STATULUI ȘI DREPTULUI ÎN REPUBLICA FRANCEZĂ, PERIOADA MODERN

- 1. Marea Revoluție franceză și formarea Republici**
- 2. Sistemul de drept burbez francez și evoluția lui**

1. Maria Revoluție franceză și formarea primei Republici

La sf. sec. XVIII, în Franța sa format premisele unei crize sociale și politice, ca consecință a avîntului economic și social englez. În 1789, regele Ludovic XVI, convocă **Marea adunare Națională**, așa numita „**Stare generală**”. Scopul convocării era depășirea crizei sociale. Din păcate ,efectul a fost invers, poporul ce reprezenta diferite pături sociale, nemulțumite de situația să,sau răscolat contra puterii regale, și la 9 iunie 1789, Adunarea Națională, sa proclamat organ **legislativ**, asumându-și dreptul de-a forma un sistem politic de tip nou, burgez.

La 14 iulie 1789, parizienii au devastat **închisoarea Bastilia**, așa urâtă de toți, au eliberat deținuții (în număr de 6 oameni), și au distrus-o pînă-n temelie. (ziua dată este sărbătorită pînă-n prezent ca ziua lichidării despotismului.).

Revoluția franceză ca făuritorul unei societăți progresiste a durat 4 ani și a trecut 4 etape remarcabile.

14 iunie 1789-august 1792, etapa instaurării monarhiei constituționale, când regele n-avea influență politică, și era limitat în activitate, drepturi, de decizia Adunării Constituționale. Care ea luat și viața. **10 august 1792- 2 iunie 1793** remarcată prin formarea sistemului politic democrat- Republica, care și a fost uzurpat de dictatura iacobinilor (revoluționari extremiști).

2 iulie 1793- 27 iulie 1794. Perioada dată este remarcată prin declararea libertății omului, și lichidarea sclavajismului în coloniile franceze, din America și Africa de Nord.

Adunarea Constituantă (Conventul, organ legislativ, executiv, militar), a emis la 26 august 1789, Constituție, în 17 articole, unde au fost formulate principiile de bază a noii orînduirii statale - **Republică Franceză**. Ludovic al XVI, a fost impus să depui jurământ de respectarea a noilor legi. Conform Constituției Franța devine Republică, cu regim politic de monarhie limitată. Organul Suprem al statului devine **Marea Adunare Națională** (pe 2 ani de activitate). La prima etapă, regele avea putere politică executivă, mai târziu a fost limitată. În drepturile electorale, cetățenii francezi erau limitați în vîrstă, cenș de avere, post de activitate în stat. Drept la vot nu aveau soldații armatei naționale.

Sub presiunea maselor, revoltate, la 10 august 1792, Conventul, adică pe Ludovic XVI, care a fost întemnițat, decapetat ulterior.

Cel mai semnificativ eveniment al anului 1793 pentru Franța este satesfacerea cerințelor țărănimii franceze, care au primit pămînt fără răscumpărare, în proprietate privată, ce a dat posibilitate dezvoltării relațiilor capitaliste la sat.

2. Sistemul de drept burbez francez și evoluția lui

Odată cu schimbarea orînduirii statale, a venit timp să fie reformate relațiile în jurisprudenta republicii.

Codul Civil, Se divizează în drept civil și drept comercial. Sunt reglementate relațiile între negustori, contractele comerciale. Este recunoscut contract comercial relațiile între persoane, dacă și unul din reclamanți nu este negustor. Ulterior, a fost emis și **Cod Comercial**.

Codul Civil în prima parte este dedicat proprietății private, averii, căsătoriei, stării civile, relațiilor dintre părinți.

Partea a doua, este dedicată problemelor de avere și modalităților de proprietate.

A treia parte, dedicată problemelor obținerii proprietății, moștenirea și contractele de căsătoriei.

Ulterior pe timpul lui Napoleon, a fost perfecționat Dreptul de proprietate, unde proprietatea este **principala criterie discutabilă**. Bazînduse pe Dreptul Roman, persoana are dreptul de-a folosi, uza și dispune de un lucru în mod absolut. Codul Civil clar devizue proprietatea imobilă și ce-a mobilă. Foarte concret și amănunțit este tratată proprietatea, de-a deține, și de-a obține.

Dreptul familiar. Dreptul se bazează pe predominanța soțului asupra soției și averii ei. Căsătoria este documentată de starea civilă. Unica ce avea dreptul femeia căsătorită, să întocmiască testament. Divorțul este strict determina-a **infidelitatea** unui membru, insultă gravă,

Moștenirea sunt lărgite drepturile moștenitorului. Copiii primesc jumătate de avere a părinților. Copilul nelegitim, poate primi și el moștenire, dar parte mai mică.

Dreptul penal francez reiese din „**Declarația drepturilor omului**” 1789, Impotrant-Imposibilitatea de-a atrage la răspundere persoana în afara legii. Sancțiunea este prevăzută numai de lege.

Modificarea Codului Penal care în 1810 este format din 4 capitole. Primele 2 capitole erau dedicate problemelor generale ale Codului penal, tipuri de pedepse, răspundere penală.

Se atrăgea atenție răspunderii penale a participantului la infracțiune. Clasifica stare de afect, starea impuse să comită infracțiunea.

Infracțiunile contra intereselor publice era după importanță situate pe primul loc și se aplica pedapsa capitală.

Pediapsa pe timpul lui Napoleon, sunt divizate în 2 grupe. **Principală și complementară** (suplimentară).

În 1809 a fost adoptat Codul de procedură penală. El introduce în legislația franceză **procesul mixt**, format din 2 etape. Cercetarea cazului și judecata propriu zis. Cercetarea era făcută de judecători speciali, cu împuterniciri vaste. A fost introdusă judecata cu jurați, după modelul englez.

Judecătorul era funcție aliasă pe 2 ani 6 luni. Cazul era examinat în prezența juraților.

Conform deciziei Senatului, toate instanțele juridice erau subordonate **Cancelarului**.

Ultima instanță de judecată în Franța era **Tribunalul de Casare**. Un tribunal special examina trădarea de patrie, infracțiunile comise de funcționarii de stat.

Autoevaluare:

1. Care sunt premisele Marii Revoluții Franceze?
2. Cum lămuriiți noțiunea de monarhie limitată ?
3. Cum funcționa sistemul de drept francez pe timpul 1 Republicii?
4. Lămuriiți Legile Codului penal și familiar francez .
5. Care era ultima instanță de judecată în Franța modernă?
6. Lămuriiți modificarea Codului Penal francez din anul 1810.

Note

TEMA 15. STAUL ȘI DREPTUL GERMAN MODERN

- 1. Situația social-politică în cnezatele Germane. Formarea Uniunii Germane**
- 2. Dreptul german modern**

1. Situația social-politică în cnezatele germane

Sec. XIX pentru pământurile germană, este semnificativ prin procesul de unificare a cnezatelor germane în stat centralizat. Toată nădejde a germanilor era îndreptată spre Napoleon, care promite centralizarea, în schimbul participării armatei germane în campania contra Rusiei. La 12 iunie, 1806, a fost proclamată, **formarea Confederației de la Rein**, în care participă 16 cnezate german sub protectoratul Franței. Perioada Confederației, este marcată prin un șir de reforme burgheze, permise de Napoleon. De exemplu, Prusia perzând și cedînd în favoarea Franței jumătate din teritoriul său, a fost pur și simplu impusă să efectueze reformele sociale, politice burgheze, după modelul francez. În 1807 a fost anulată dependența personală a țărănimii. Formal a fost lichidată dependența de moșieri (**iunceri**). Introduce relațiile de vânzare-cumpărarea pământurilor. În 1811, a fost adoptat Legia cu privire la „răscumpărarea plăților și a prestațiilor”. Țărănimia devenia liberă (cu jum. de vac înaintea Rusiei), în schimbul răscumpărării pământului său, taxa de drept depășia costul de 25 ori.

Tot odată nobilimea a primit posibilitate să se ocupe de activitate comercială. Toate aceste modificări de ordin capitalist, au fost posibile numai datorită modificării aparatului de stat. A fost divizată puterea statului, în legislativă, executivă. Au fost formate ministere specializate, organe executive economice. Francezii au insistat ca în școlile militare să facă studiile și membrii claselor sărace. După izgonirea francezilor, în Prusia, a fost introdus serviciu militar obligatoriu.

Congresul de la Viena (1815), recreind Europa după placul biruitorilor, a permis unificarea Germaniei, numai în pofida intereselor țărilor – învingătoare. Din cele 200 de cnezate mărunte a fost **formată Uniunea germană**, în care intrau **35 de cnezate, cu 4 orașe libere**. Austria și Prusia, rămîneau state independente. Centralizarea germană nu avea bază legislativă, financiară unică. Nu exista nici corp diplomatic german unic. Toate acestea negativ se răsfrînge asupra situației Germaniei noi. Organul legislativ centralizat, **Seimul**, format din reprezentanții guvernelor Uniunii Germane, cerea acordul **unanim** al deputaților, în deciziile sale. Faptul dat, paraliza activitatea Seimului, și a întregului sistem politic. Datorită numai lui Napoleon, cele mai economic dezvoltate regiuni ai Prusiei, Reinul și Vestfalia, cunoșteau un avânt economic și social progresist. În statele membre ai Uniunii, domina monarhia absolută, dar deja apăreau premisele revanșizmului național, viitorul organizării unui stat centralizat.

2. Dreptul german

Primele Coduri penale germane moderne, au fost elaborate în **Prusia**. 1717, 1721. La moment în Germania unificată existau 2 coduri penale, ce introduceau o neînțelegere în activitatea organelor de judecată.

În 1751, în cnezatul Bavaria, a fost elaborat „**Codul bavarez criminalist**”, 1768, în Austria apare Codul penal „**Constituția criminalistă Theresiană**”. Odată cu apariția lor, pierd valoarea multimea de coduri penale de tip Roman veci, drept canonic, Dreptul lui Carol al V., etc.

Neajunsul general al codurilor penale noi, era baza dreptului german veci, care la rândul său se baza pe dreptul roman și legile nescrie autohtone.

Codul penal al Prusiei din 1851. Cuprins în 3 capitole. Codul în 1 rând cuprinde caracteristica **generală** a posibilității aplicării sancțiilor pentru săvîrșirea infracțiunilor. Capitolul 2 este dedicat dispozițiilor speciale a sancțiilor contra infracțiunilor. Capitolul 3, cuprinde aplicarea sancțiilor pentru săvîrșirea contravențiilor.

Sistemul de pedepse se divizază după 2 forme, **penale** și **polițienești**. Din cadrul pedepselor **penale** fac parte pedeapsa cu moarte, aplicată pentru trădare de patrie, omor, distrugerea căilor ferate intenționat.

Privațiune de libertate sa stabilit de **3 tipuri**, Tratarea la spital specializat, deținerea în cetate, închisoare, amenda și confiscarea averii.

Pedepse polițienești. Arest, amendă, confiscarea parțială a averii. În Codul Penal dat este clar delimitat trăsăturile infracțiunii, specificul lor. Se ia în vedere starea inculpatului (bolnav psihic, este amenințat, situație de autoapărare, minoritatea vârștii.)

În temeiul legii din 1849, sistemul judecătoresc este compus din instanțele:

- **Judecătoriile locale.**
- **Curtea de Apel,**
- **Curtea Supremă de Justiție** (care cuprinde Curtea de Casație, Curtea Secretă).

Președintele Curții Supreme este numit de Șeful statului.

Dreptul german perioada 1870-1914. Odată cu unificarea Germaniei, a fost efectuată și unificarea Legilor de ordin juridic. Multiplele comisii, în final la 18 august 1996 au elaborat **Codul civil german**. El cuprinde 5 compartamente.

1 - **generală**, referă la principiul dreptului civil al persoanei fizice.

2 - **compartament**, consacrat dreptului obligațiilor (obligațiunile survenite din prejudicii).

3 - **referă la bunuri** (posesiune, proprietate, ipotecă.).

4 - **consacrată dreptului familial,**

5 - **sucesiuni.**

Important, atragem atenție, că sa precizat în care caz poate fi aplicat în continuare legile veci.

Dreptul de proprietate. Ca și în Codul Civil francez, este delimitată proprietatea mobilă și imobilă. Posesiunea la proprietate.

Dreptul familial. Cenzul de vîrstă este de 21 ani la bărbați și 16 la femei. Dacă căsătoria nu respectă vârșta dată, se cere acordul părinților, Raport de subordonare. Bine determinat. Autoritatea părinților este mare. Copii sunt nevoiți să lucreze, în comun cu părinții, pînă la căsătorie.

Divorțul se permite. Dacă unul din soți, atențiază la viața celuilalt, dacă părăsește domiciliu, purtare amorală, dacă suferă de boală incurabilă.

Dreptul succesoral, Nu este o gradare strictă la succesorii de rudenie, dacă nu sunt rude apropiate, apoi sunt invitate cele de mai departe. Scopul legii este, ca averia să fie menținută în familia dată. Copii moștenesc avere egal.

Drept penal, elaborat în 1871, (care sa menținut pînă la mijl. sec XX). Caracteristic că codul penal german **ocrotește proprietatea privată sub toate formele**. Înfracțiunile contra statului sunt pedepsite foarte aspru. Tentativa schimbării orânduirii politice este aspru urmărită. Legea de la 19 octombrie 1878, interzice ori și care asociație, organizație, întrunire.

Organizarea judecătorească. Menținem consolidarea puterii centrale. Sistemul juridical, sa unit în organizație centralizată cu mult mai înainte unificării statului. 1877, a fost adoptată legea cu privire la organizarea instituțiilor judiciare cât civile atăta și penale.

Instanța de gradul 1 este **tribunalul de district**, cu competența cazurilor civile. Cazurile mai dificile erau examinate în instanța de apel. Instanța supremă- **Tribunalul imperial.**

Autoevaluare:

1. Care este rolul lui Napoleon, în centralizarea puterii politice a cnezatelor germane?
2. Caracterizați dreptul german în sec.XIX.
3. Caracterizați Codul Penal al Prusiei din 1 iulie 1851.
4. Caracterizați Dreptul German din anii 1870-1914.
5. Caracterizați Dreptul familiar German modern.

Note

TEMA 16. ISTORIA STATULUI ȘI DREPTULUI AL SUA ÎN PERIOADA MODERNĂ

1. **Formarea SUA. Declarația de Independență**
2. **Organizarea jurisprudenței în primii ani ai independenței**

1. Formarea SUA. Declarația de Independență

Colonizarea Americii de Nord începe odată cu descoperirea noului continent de către H. Columb. În 1565 apare prima colonie spaniolă numită **Sf. Augustin Florida**. În 1607, englezii fondează localitate cetate **Virginia**. Treptat toată coasta Atlanticului este colonizată de englezi și vecinii-rivali francezi.

Caracteristic pentru politica colonială a Angliei, și neobișnuit, ca coloniile americane erau guvernate separat. Parțial de către regele englez, altele sunt guvernate de companiile comerciale engleze, dar care plăteau tribut în cazmaua statului. Odată cu extinerea pe continent, fiecare post de frontieră crea o administrație de guvernământ.

În preajma războiului pentru independență, coloniile **engleze New-York, Virginia, Georgia** erau controlate de regele englez, **Islandia, Pensilvania** erau guvernate de societăți comerciale și concesiuni. Astfel, cele 13 colonii engleze conduse separat, dar sub protecția coroanei Engleze, economic reprezentau o divizare. Coloniile engleze de nord, erau mai avantajate dezvoltate, unde predomina industria forestieră, coloniile centrale erau pur agricole, sudul producea bumbac, tutun.

Către 1775, coloniile engleze, economic dezvoltate, tind și la independență politică, separată de politica Mării Britaniei

Declarația de Independență. Reprezentanții celor 13 colonii engleze s-au întrunit pe 2 iulie 1776, la **Philadelphia** unde s-au proclamat independente de Anglia. La al 2 Congres, peste 2 zile la 4 iulie 1776, a fost adoptată și **Declarația de Independență**. Faptul dat a provocat conflict militar cu armata engleză, care a durat pînă în 1782, când Parlamentul englez a recunoscut **independența coloniilor** sale din America de Nord. Prin tratat de Pace de **la Paris 3**

septembrie 1782, Anglia recunăște Independența noului stat SUA. Războiul a legitimat dreptul la autodeterminare națională, la crearea societății noi, parțial democratice, cum permitea posibilitatea timpului corespunzător. Robii rămăneau dependenți de stăpînii săi.

Așa numiții „**fii libertății**” **Ben. Franclin, Thomas Djefferson** au elaborat principiile independenței naționale, expusă în **Declarația de Independență**. Esența cării este- **Toți oamenii se nasc liberi**. Dumnezeu îi înzestrat **cu dreptul la viață, libertate, și fericire**.

Deja peste 11 ani, la 25 mai 1787, delegații întruniți pentru a revizui Aricolele Declarației de Independență, au făcut abstație, adică și-au asumat putere legislativă și au participat la formarea unei noi cărți, de guvernămînt – **Constituția, adoptată oficial la 4 martie 1789**.

Constituția din 1789 a creat un stat de tip nou-**Stat Federativ**, unde toate staele membre au independență, guvernul său, Constituția sa, tot odată sunt subiecți federali.

Principiile de bază a noii Constituții este separarea puterii de stat.

- libertatea presei și întrunirilor.
- libertatea proprietății personale.

Conform Constituției, fiecare funcționar de stat, are **limitile extinderii puterii** sale.

Tezele principale ale veșii poliitice ulterioare, au fost trasate în Declarația Dreptului omului (sf. anului 1791).

Prima teză permite libertatea concesiilor religioase:

1. Dreptul de-a purta armă de foc.
2. Militarii nu vor fi întrupate în localități civile.
3. Interzicerea percezițiilor, arestarea persoanei fără temeii
4. Judecata a crimei majore este efectuată cu prezența curții de jurați.
5. Garantarea apărării legale. Depunerea jurămîntului de către martori.
6. Asitența juridică în cazuri civile.
7. Interzicerea pedepselor crude.(da scaun electric ?).
8. Existența altor drepturi, nu prescrise de Constituție.
9. Constituția federală, nu interzice statelor să scimbe articole în Constituția proprie.

Accesul liber la tribunal

Organizarea jurisprudenței în primii ani al independenței

Justiția SUA este separată în 2 categorii de tribunale, federale și propriu zis al statelor.

Curtea Supremă de Justiție, este ce-a mai majoră instanță în SUA.

Organul suprem legislativ al SUA este Congresul, care poate fi la numărul de judecători ai Curții Supreme (compusă din Președinte și 8 judecători).

Curtea de Apel este al 2 nivel de judecată. Creată în 1891, pentru ușurarea activității Curții Supreme. SUA este divizată în 11 zone de apel, deservită de o curte de apel zonală.

Judecătorii (tribunale speciale). Paralel cu activitatea curții federale, a fost formată Tribunal cu scop special. Așa numite tribunale legislative, de oare ce au fost formate din inițiativa Congresului.

Sistemul de judecată american este bazat pe egalitatea tuturor cetățeni ai statului.

Baza dreptului america este dreptul englez modern. Coloniile engleze se bucurau de autonomie juridică, care a permis crearia variantelor locale de drept.

În a 2 jumătate a sec.XIX, se elaboriază **Coduri Civile** după modelurile europene. În statul New-York, influență marea avea jurisprudența engleză și olandeză, care și a fost modificată

pentru statul respectiv. În 1860, și respectiv în 1871, a fost elaborat **Cod Civil și Penal**. Menționăm că în toate statele ale SUA, existau diferite modalități în practica judecătorească, dar având ca bază Constituția Federașă și Declarația Drepturilor Omului.

Autoevaluare:

1. Care este cauza colonizării Americii de Nord de către englezi?
2. Care era forma de guvernare a coloniilor ?
3. Explicați cronologic apariția SUA.
4. Principiile Declarației de Independență ai SUA
5. Constituția SUA, și principiile de baza a Declarației Dreptului omului.
6. Explicați divizarea jurisprudenței americane în 2 categorii.
7. Care este specificul dreptului SUA?

Note

TEMA 17. STATUL ȘI DREPTUL ÎN ANGLAI CONTEMPORANĂ

- 1. Evoluția sistemului politic. Reforma Parlamentară**
- 2. Sistemul de drept englez contemporan**

1. Evoluția sistemului politic. Reforma Parlamentară

Transformările social-politice globale la sf.secXIX-inc.sec.XX, a influențat și asupra dezvoltării statale a M.Britanie. Dar toate problemele de ordin politic se rezolvau lent, pașnic, fără cataclizme sociale. Dezvoltarea furtunoasă a relațiilor de piață în economia mondială, crizele de supraproducere (criza economică an.1929-32), a obligat guvernul englez să intervină în economia națională. Ce-a mai radicală măsură, întreprinsă de guvernul laburist, **este naționalizarea ramurilor strategice economice**. Au fost naționalizate industria cărbunelui, gazului, sistemului energetic, transportul feroviar, aviației civile. Paralel parțial este naționalizat fondul locativ. În sistemul de stat a fost creat un **organ complex menit să reglementeze relațiile economice**. Funcționarii lui activau în cadrul ministerelor respective, dar aveau o independență administrativă.

M.Britanie în perioada postbelică, devine a 3 putere mondială după SUA, URSS, datorită naționalizării (teritorial, după resursele subterane, M.Britanie cu mult era în urma Americii și Rusiei Sovietice, dar economic datorită politicii coloniale efective, devine putere mondială).

Anii 80, ai sec.XX guvernul englez promoviază o politică de diminuare a influenței statului în economie. Forma principală de naționalizare este vânzarea descisă a acțiunilor muncitorilor întreprinderilor de stat. Către anul 1990, cota statului în economie a scăzut la 50 %.

Sistemul politic. Necesitatea modificării sistemului politic englez în perioada contemporană, este determinat de 2 tendințe.

1. Evidenșiază decăderea parlamenizmului britanic tradițional, limitarea rolului legislativului.

2. Aristocrația burgheză în cuplu cu proprietarii funciari, realizează reforme spre democratizarea aparatului de stat.

Au fost adoptate noi legi electorale, reformat sistemul legislativ, administrației locale, justiției. Corpul electoral se măgorează de la 3 la 5,5 mil. de alegători.

A fost considerabil și esențial modificat sistemul de partide. Peatidul **conservatorilor** devine partid al marilor proprietari. Partidul **liberalilor**, partidul micilor proprietari, perde influența în mase, și se retransformă în partidul **laburiștilor** (**muncitorilor**). Partidul laburiștilor-partid de orientare social-democratic, cu scopul de-a asigura reprezenanța sa partiinică în parlament.

Modificarea organelor de stat. Pentru M.Britanie, este caracteristic stabilitate instituțiilor statale, drept rezultat al politicii de consens al partidelor politice. În Anglia a fost păstrată instituția monarhiea, Camera Lorzilor. Tot odată toată responsabilitatea puterii legislative și executive o asumă Cabinetul de Miniștri. Toate reformele statale din perioada dată au caracter democratic,

Reforma Parlamentului. Începutul sec. XX Parlamentul Englez sa transformat în instituția a guvernului.

Actul **despre Parlament** din 1911, în primul rând, a plasat acentul pe rolul de control al Parlamentului asupra Camerii Comunelor. A introdus bariera referitor la inițiativa Camerii Lorzilor. Conform Actului, a fost diminuiat termenul împuterniciților de la 7 la 5 ani. În 1949 a fost limitat pînă la un an termenul de veto a Camerii Lorzilor, referitor la legile nefinanciare. A fost anulată legia despre greve din 1927 și realizată reforma educațională a serviciului public.

Modificarea activității interne ale aparatului de stat, și sistemului politic a atins relațiile dintre putere superioară legislativă și executivă. Crește rolul Cabinerului de Miniștri în deminuarea rolului Parlamentului în activitatea organelor executive. Mai mult ca atîta, în sec. XX Parlamentul a delegat Cabinetului de Miniștri dreptul funcțiilor Camerii Comunelor. Ecx. în anii 30, guvernul emite acte general-obligatoare în domeniul circulației banilor. În perioada interbelică guvernul a fost abiliat cu competență exepțională, cîar și dreptul de-a semna în numele regelui. Se permitea de-a întroduce stare exepțională în termen de 7 zile. Rolul guvernului în crește considerabil, anume în timpul M. Thatcher, prima femeie prim – ministru englez în decurs de 160 ani.

Un rol minor în politica statului joacă **Coroana și Camera Lorzilor**, rămânînd un element necesar ortodox, de relicvă în orînduirea de stat.

Din 1916 armata engleză este formată pe principiul obligatoriu, care se menține pînă-n zilele noastre.

Poliția britanică este formata pe principiul teritorial. Un comitet special ai administrației locale supraveghează activitate constebelului districtului dat. Tot odată organul suprem fiind MAI.

Instanța Supremă de Judecată este Palata Lorzilor. Ea este organ de Apel, și judecată în prima instanță.

Judecătoria Supremă este compus din 3 palate. Judecătoria majoră, ce anulează cazuri civile, Judecătoria Coroanei (proces penale. Curtea de Apel

În perioada interbelică sistemul colonial englez sub presiunea mișcării de eliberare națională, cediază în favoarea dominioanelor. În 1931 a fost adoptat **statutul de la Westminster**

,ce dă posibilitate dominiilor autonome în problemele de ordin intern și extern. Legile Parlamentului Englez nu au putere legislativă obligatorie. În 1946, Anglia recunoaște independența Indiei, tot odată a împărțit-o în 2 părți după principiul religios (India și Pakistan), care rămâneau dominii ai M. Britaniei. Independența a primit și Ceylonul.

În 1948 M. Britanie a recunoscut independența Irlandei. 1957 primește independența Guana, Ciprul, Nigeria. Anglia pierde controlul asupra canalului Suez din Egipt, și este nevoită să retragă armata sa din regiune.

2. Sistemul de drept englez contemporan

Dreptul familial. În 1836 în Anglia a fost legitimată căsătoria civilă, în 1857 divorțul. În 1882 conform actului special soția posedă dreptul de proprietate privată.

La mij. sec. XX dreptul familial a fost scimbar radical. Legia despre locuința familiei (an. 1967). Reforma procedurii de divorț (an. 1969), Legia despre relațiile de familie (an. 1979). Paralel exista și dreptul de-a forma familia după canoanele religioase. Conform **Legii Familiare** din an. 1949, căsătoriții aveau dreptul de-a alege forma de căsătorie (civilă ori canonică). Căsătoria avea preventiv logodna, care dacă era anulată, apoi era socotită ca neîndeplinirea contractului. Caracteristic pentru dreptul familiei englez pentru perioada dată este, **egalarea în drepturi a căsătoriților**. Dreptul de-a scimba familia, cetățania, contului bancar. Căsătoria pentru jurisprudența engleză este tratat ca contract.

Procedura divorțului sa simplificat. În 1969 a fost primit **Actul reformei divorțului**, conform căruia dovada neposibilitatea de-a conjuga, trebuie dovedit în judecată.

În legislația familială, perioada contemporană, mai amănunțit este tratat dreptul de proprietate comună, modalitatea separării lui în caz de divorț. Este menținută datoria juridică a soțului față de datoria soției.

Dreptul familial păstrează responsabilitatea părinților față de copii comuni pînă la vârsta de 18 ani.

Dreptul Penal. Necesitatea reformării dreptului penal în sec. XX este legată de creșterea numărului de delicii penale. Legia despre **Dreptul Penal** a clasificat crimele penale. Pentru crimele grave a fost simplificată procedura arestului. Adăugul la legia **Dreptului penal** din **1981, 82, 88, 91** a reformar din rădăcină procedura examinării cazurilor penale. A fost reformată și latura umanizării și optimizării pedepsei. A fost anulată pedeapsa capitală, conform legii din 1969 chiar pentru crimă gravă.

În Anglia se practică pedepse interimare (probația). Creșterea numărului de infracțiuni, procedura voluminoasă de examenarea a lor duce la reformarea sistemului juridic în complex. Important rol joacă **Legia despre Judecată** (1971), care lichidează unele instanțe de judecată și unifică judecătorii municipale. Este forma **Judecătoria Coroanei** de tip nou.

Din 1985 în Anglia se practică avocatatura de stat și sistemul învinuitorilor de stat.

Crește rolul poliției, conform legii din 1994, dovezile, arestul preventiv, folosirea armii, este strict reglementat.

Autoevaluare:

1. Care este procesul evoluției sistemului politic englez în per. contemporană ?
2. Cum a fost modificată orânduirea statală ?
3. Reformarea Parlamentului englez, care a fost necesitatea ?

4. Procedura supremației Cabinetului de Miniștri, și creșterea rolului Prim-Ministrului.
5. Care au fost modalitățile modernizării Dreptului familial?
6. Pricinile modificării Dreptului penal.

Note

TEMA 18. STATUL ȘI DREPTUL ÎN GERMANIA CONTEMPORANĂ

1. Statul German în perioada interbelică
2. Dreptul contemporan german

1. Statul German în perioada interbelică

La ora 11, pe data de 11.11.1918, Germania a cerut armistițiul temporar față de adversarii săi în campania 1 R.M. Prin acest fapt Germania recunoaște învingerea sa în acel război. Războiul a provocat pierderi de 2,5 mil. de veți omenești pe câmpul de luptă. După exemplul Rusiei Sovietice, în Germania a început să se instaureze regimuri de stânga, Republici Sovietice Bremen, Bavaria, Renană.

Pentru a scăpa țara de haosul global, Adunarea Națională a **adoptat Constituția** nouă germană, având ca bază principiul unității poporului, suveranității, libertății, echității sociale. Deținătorii puterii politice supreme **devine Parlamentul (Reichstagul)**, și Președintele statului. Aleși în baza dreptului electoral general. Germania este proclamată **Republică** (pe principii de federație). Teritoriul statului este împărțit în **lanuri (pământuri)**, Camera superioară a fost numită **Reichsrat** (Consiliul Imperial). Lanurile aveau organul său legislativ **Landtag**. Organ administrativ republican, cu drept la vot universal, egal, secret. Sferele sociale ca relațiile externe, vamă, apărarea statului era în competența **organelor imperiale**. Pentru reprezentanții lanurilor, a fost formată **Reichsratul** (camera inferioară a parlamentului). Președintele republicii este ales în **vot direct, pe termen de 7 ani**.

Conform art. 48, "dictatura președintelui", liderul statului avea drept să împuie ori și ce lan să asume îndatoririle sale față de guvernul imperial. Guvernul imperial era format **din Cancelar și Miniștri imperiali**.

După decesul președintelui Hindenburg (mareșal, com. armatei germane în 1r.m., care a murit din cauza leucemiei), funcția de președinte a fost licidată, și toată puterea politică în stat se concentrează în mâinile liderului partidului național-socialist A. Hitler, **Reich cantler** pe viață, cu împuterniciri dictatoriale. Primul ordin al noului lider, este licidarea presei libere. Statul a fost divizat în 32 de regiuni administrative pe principiul de partid.

Politica socială a fost direcționată spre o societate unică. Politica externă este revanșistă (revanș pentru înfrângerea în 1 r.m.). Toate partidele politice au fost licidate, ori și ce revoltă este strivită, Pentru „reeducare” au fost descise 23 de lagăre de concentrare, cu 2000 de filiale, unde

din 1936-45 au fost uciși 18 milioane de oameni, (în Aușviț – Osvențium – 4 mil. Lagărul or. Veimar).

Principiul de care se conduce judecata fascistă constă în lipsa ori și cării drepturi politice ale cetățenilor. Paralel cu judecățile publice, au fost formate judecăți speciale ,care examinau acușări în opoziție. În 1934 este format **Tribunalul popular ce examina cazurile de trădarea de patrie**.

După cel de-a II R.M. conform conferinței de la Potsdam, Reichul III a fost divizat în 4 zone de ocupație. Soverică, Franceză, Americană, Engleză, ulterior pe baza celor 3 zone occidentale , la 7 septembrie 1949 a fost **format R.Federativă Germania (capitala Bonn)**, iar la 7 octombrie a.a. **R. Democratică Germania (capit. Berlin)**. Numai la 26 mai 1952 zonele de ocupație occidentale au fost licidate, **RFG, primește independență totală**. Odată cu prăbușirea regimului comunist din URSS; procesul unificării Germaniei sa intensificat, ca la 12 septembrie 1990 în Moscova să fie iscălit acordul de unificare a celor 2 state Germane, pe principii federatiste. Legia Supremă este aliasă **Constituția R.F.G**, socorită ce-a mai perfect, democratică din statele Europene.

2. Dreptul contemporan german

Există în Germania instanțe judiciare **paralele, ale Federației și ale landurilor**: tribunale federale și tribunale de land, Curtea Supremă Federală, Curți Supreme de land, Tribunal Constituțional Federal și Tribunale Constituționale de land.

Statutul Judecătorului este amplu reglementat, iar independența lui nu este doar proclamată, ci și riguros garantată.

De asemenea, sunt reglementate litigiile constituționale din interiorul landurilor sau dintre landuri, cât și procedura de control asupra constituționalității legilor.

Drepturile inculpaților sunt garantate și prevăzute, de asemenea, de garanții pentru cei privați de libertate. Pedepsa cu moartea a fost anulată de la bun început.

Legea Fundamentală a interzis războiul de agresiune, dar spre deosebire de Constituția Japoniei, care interzice și dreptul de beligerantă (art. 9), textul ignoră această situație. După admiterea Republicii Federale Germania în NATO și încadrarea forțelor sale armate în această organizație paramilitară, s-a completat în Legea Fundamentală, în baza Legii Federale din 24 iunie 1968, Capitolul X - Starea de Apărare (art. 115a-115i), folosindu-se o denumire eufemistică pentru "starea de război" pentru a nu reanima sechelele militarismului nazist și a se sublima că noua Germanie se va antrena în război numai dacă va fi atacată.

În concluzie, Legea Fundamentală a Republicii Federale Germania, fără a neglija principiile fundamentale constituționale are un caracter, îndeosebi, pragmatic, urmărind soluționarea aproape exhaustivă a conflictelor ce pot apărea între puterile Statului și persoanele fizice, aflate sub jurisprudența sa. Corectitudinea soluțiilor, amendate continuu în funcție de evoluția societății civile, caracterizează Legea Fundamentală a Republicii Federale Germania devenind una dintre cele mai eficace constituții, perfect adaptate națiunii germane. Expansiunea economică și stabilitatea politică a Republicii Federale Germania se datorează în mare parte acestei opere legislative remarcabile, căci cel mai adesea stagnarea, dacă nu chiar regresul economiei, haosul legislativ și politic sunt determinate de imperfecțiunile Legii Fundamentale, indiferent de ce nume poartă.

Autoevaluare:

1. Care au fost cauzile decăderii sistemului statal german după 1 R. M?

2. Caracterizati sistemul statal al Germaniei interbelice ?
3. Care este regimul politic în statul Germania interbelic ?
4. Caracterizati regimul politic fascist.
5. Caracterizati procesul unificării Germaniei după cel II R.M.
6. Caracterizati sistemul de Drept German contemporan.

Note

TEMA 19. ISTORIA STATULUI ȘI DREPTULUI ÎN SUA, EPOCA CONTEMPORANĂ

1. Particularitățile dezvoltării SUA în epoca contemporană
2. Bazele orânduirii social-economice
3. Particularitățile dezvoltării SUA după cel de-al doilea război mondial

1. Particularitățile dezvoltării SUA în epoca contemporană

În timpul Războiului Rece, unica abordare a Americii asupra politicii externe a fost remarcabil apropiată problemelor respective. A existat un profund conflict ideologic, și doar un stat - SUA, a posedat întreaga paletă de mijloace - politice, economice și militare - pentru a organiza apărarea lumii necomuniste.

După Războiul Rece, variate elemente păreau să devină mai armonioase și mai simetrice. Puterea relativă militară a SUA va declina gradul. Absența unui adversar veritabil va produce o presiune pașnică pentru a redirecționa resursele din domeniul militar la alte proprietăți - un proces care deja a demarat.

Sistemul internațional al secolului XXI va fi marcat de contradicție evidentă: pe de o parte, fragmentarea: pe de altă parte, globalizarea ascendentă. La nivelul relațiilor interstatale, noua ordine va comporta similitudini cu sistemul european al secolului XVII-XIX, decât cu tipicurile rigide ale Războiului Rece. Vor exista cel puțin șase supraputeri - SUA, Europa, China, Japonia, Rusia, și probabil, India - la fel și o multitudine de state medii și mai mici. În același timp, relațiile internaționale au devenit, pentru prima dată, cu adevărat globale. Comunicațiile sunt imediate, sistemul economic funcționează simultan pe toate continentele, întregul portofoliu de probleme, care urmează a fi rezolvate, poate fi analizat doar prin abordare globală, cum sunt: neproliferarea nucleară, ecologia, explozia demografică și interdependența economică.

2. Bazele orânduirii social-economice

Către sfârșitul secolului XIX - începutul secolului XX Statele Unite s-au transformat într-o țară-model a capitalismului corporativ, în care activau fără nici o restricție trusturi-gigante, monopoliuri, care limitau libera concurență de piață.

Criza economiei mondiale care demarează în anul 1929 în Wall Street cuprinde întreaga economie mondială, brusc se reduce volumul producției, apar probleme grave ale finanțelor întreprinderilor industriale, comerciale, formele financiare, s-a majorat șomajul.

În anii de criză au devenit insolvabile (incapabile de plată) 1/5 din toate băncile SUA (5 mii de bănci), fiecare al treilea muncitor rămâne fără loc de muncă, sunt vândute forțat pentru neachitarea impozitelor și a datoriilor sute de mii de gospodării funciare.

În primăvara anului 1933, când criza a atins apogeul, în postul de președinte a venit Franklin Delano Roosevelt, din partea partidului democrat. Fiind un politician clarvăzător, conștientiza necesitatea unor măsuri radicale pentru a crea în țară un mecanism efectiv anticriză, realizarea reformelor sociale, capabile să anihileze dezvoltarea în mase a protestelor pe o cale revoluționară.

Elaborat de guvernul Roosevelt programul acțiunilor anticriză în istoria SUA s-a numit "cursul nou", reformele de bază fiind efectuate în primele "o sută de zile" ale președinției lui, când Congresul a adoptat un număr mare de legi, care cuprindeau toate componentele vieții social-economice și politice.

Unul din ultimele acte juridice ale politicii agrare "a noului curs" a devenit Legea din 1938, care consolida controlul de stat asupra produselor agricole ajunse pe piață, în scopul menținerii prețurilor nu prin distrugerea surplusurilor, ci prin păstrarea lor, cu compensație, din partea statului, fermierilor din contul recoltei încă nerealizate.

Reforma judiciară a suferit eșec din cauza pericolului în sistemul "balanță și contrabalanță", prin extinderea prerogativelor președintelui SUA.

Reforma administrativă, totuși, a fost realizată în 1939, când au fost formate Direcția executivă a președintelui, în componența cărei se afla Aparatul casei Albe, Biroul bugetar și Direcția de planificare a resurselor naționale. Congresul nu a implementat inițiativa președintelui de a crea două ministere, dar președintele a reușit să înființeze două Agenții: Agenția federală a lucrărilor obștești și Agenția hârtiilor de valoare.

Perfecționarea metodelor de perfectare a economiei din partea statului și a relațiilor sociale a devenit, după "cursul nou", o activitate prioritară a tuturor ramurilor puterii statului american.

3. Particularitățile dezvoltării SUA după cel de-al doilea război mondial

După izbucnirea celui de-al doilea război mondial, Statele Unite ale Americii își proclamă neutralitatea, dar susțin economic, militar și moral statele antrenate în luptă cu puterile fasciste - Marea Britanică, China, apoi URSS. În consecința atacului japonez de la Pearl Harbour (7.12.1941) Statele Unite ale Americii intervin în război, luptând pe fronturile din Pacific, Africa de nord și Europa împotriva forței Axei. Capitulara necondiționată a Germaniei (mai 1945) și bombele atomice lansate asupra orașelor japoneze Hiroshima și Nagasaki finalizează cel de-al doilea război mondial (august 1945). Crearea ONU (26 iunie 1945) urma să pună bazele unei ample colaborări internaționale în epoca postbelică, dar contradicțiile, care se manifestau, după conferința de la Postdam (1945) între Statele Unite ale Americii și aliații est-europeni, Uniunea Sovietică, condusă de către Stalin, conduc la izbucnirea "războiului rece". Politica postbelică este condiționată de confruntarea dintre cele două supraputeri ale lumii - Statele Unite ale Americii și URSS, de cursa înarmărilor și de lupta pentru extinderea sferelor de influență. Statele Unite ale Americii sprijină redresarea economică a statelor europene, amenințate de spectrul comunist, prin lansarea "Planului Marshall" (la 5 iunie 1947 congresul aprobă alocarea a 12 mld dolari în calitate de ajutor pentru următorii 4 ani) inițiază o serie de alianțe militare - NATO (1949), ANZUS (1951), SEATO (1954), CENTO (1955) și sprijină direct forțele anticomuniste, angajate în deceniile 5-9 în conflictele locale de pe glob: Coreea, Vietnam, Laos, Cambodgia, Cuba, America Latină, Orientul Mijlociu, Afganistan, etc. Pericolul unui nou război mondial așează

SUA la masa tratativilor de vârf cu URSS la Geneva (1955), Paris (1960), Viena (1961), pentru încheierea unor acorduri, care ar conduce la dezarmarea controlată.

Autoevaluare:

1. Particularitățile dezvoltării S.U.A. în epoca contemporană.
2. Bazele orînduirii social-economice în epoca contemporană în S.U.A.
 - a. Criza economică mondială din anii 1929- 1933.
 - b. New Deal (Cursul nou) al președintelui Franklin Delane Roosevelt.
3. Particularitățile dezvoltării S.U.A., după cel de-al II-lea Război Mondial.
4. Particularitățile evoluției dreptului din S.U.A.la momentul actual.

Note

TEMA 20. ISTORIA STATULUI ȘI DREPTULUI ÎN RUSIA SOVIETICĂ, FEDERAȚIA RUSĂ CONTEMPORANĂ

- 1. Revoluția socialistă și instaurarea dictaturii proletarietului**
- 2. Formarea și particularitățile dezvoltării URSS în perioada interbelică**
- 3. Dezvoltarea legislației constituționale**

1. Revoluția socialistă și instaurarea dictaturii proletarietului

În toamna anului 1917 în Rusia s-a acutizat criza politică. Guvernul temporar a pierdut controlul asupra unei părți considerabile a armatei și asupra teritoriilor periferice. Economia distrusă și continuarea războiului au contribuit la tensionarea socială, în Petrograd s-au adunat un număr mare de soldați înarmați, care refuzau să plece pe front. După rebeliunea lui A. Kornilov, cei de stânga dețin influență, contribuind la bolșevizarea sovietelor și pregătind răscoala armată. Revoluția a început și s-a efectuat conform planului perfectat de bolșevici.

În procesul unificării sovietelor, concomitent se desființau organele locale de zemstvă. În primăvara anului 1918 a început formarea detașamentelor muncitorești, care erau trimise din orașe în sate după produse alimentare, în mai 1918 CEC a abilitat CP al alimentării cu împuterniciri excepționale "în lupta cu burghezia de la sate, care ascundea pâinea" cu dreptul de a aplica forțele armate.

Hotărârilor de partid li se acorda ponderea actelor legislative, tot mai des au început să se adopte dispoziții comune ale organelor guvernamentale și organelor de partid, referitoare la cele mai importante probleme.

2. Formarea și particularitățile dezvoltării URSS în perioada interbelică

La 30 decembrie 1922 se constituie URSS, a cărei primă constituție este adoptată la 31 martie 1924 de către al doilea Congres al sovietelor din toată Uniunea.

Constituția URSS era formată din două secțiuni: Declarația despre formarea URSS și Tratatul despre formarea URSS. În Declarație se menționa caracterul special al politicii naționale a statului sovietic, cauzele unirii republicilor sovietice, principiile unificării (benevol și egal).

Între anii 1924-1925 URSS este recunoscută pe plan diplomatic de Marea Britanic, Franța, Italia, Japonia în anul 1933 de SUA, devenind în 1934 membru al Societății Națiunilor, izolarea internațională fiind astfel depășită. Secretar general al partidului comunist, din 1922 după moartea lui Lenin este ales I.V. Stalin aprig luptă din cadrul conferinței a XI V-cea a partidului din 1925 acceptând teza de "construcție a socialismului într-o singură țară" și respingând-o pe cea a lui L.D. Troțki referitor la "revoluția permanentă". Ajuns stăpân incontestabil al destinelor țării, Stalin realizează între anii 1926-1929 industrializarea țării, în baza planurilor cincinale și a colectivizării forțate a agriculturii cu prețul unor sacrificii umane uriașe.

3. Dezvoltarea legislației constituționale

În 1962 a fost formată comisia constituțională, menită să elaboreze proiectul unei noi Legi fundamentale pentru societatea "socialismului dezvoltat". Ideile trecerii rapide la societatea comunistă spre sfârșitul anilor '60 s-au evaporat sub diversele formulări. Se accentuau: consolidarea legislației, includerea cetățenilor în conducerea afacerilor obștești, intensificarea rolului organizațiilor civice, etc.

Constituția a prevăzut noi forme ale "democrației nemijlocite": referendumul și dezbateri de către popor, drepturi noi civile etc. Constituția a consfințit, de iure, dreptul republicilor unionale să abandoneze URSS, cât și dreptul la inițiativă legislativă în organele supreme ale Uniunii.

După succinta administrație a lui Iu. V. Andropov (1982-1984) și K.U. Cernenko (1984-1985), conducător al partidului, ulterior (1988) și al statului, este ales în 1985 Mihail Sergheevici Gorbaciov, cel mai tânăr membru al Biroului Politic al PCUS. Sub lozinca de **glasnost și perestroika**, Gorbaciov inițiază o politică de radicală reformare a societății sovietice, urmărind abandonul dogmelor, democratizarea și o nouă eficiență în plan economic și politic, iar în viața internațională - atingerea unei reale destinderi. În noiembrie 1990, Rusia adoptă declarația de suveranitate, iar în alegerile din iulie 1991 B. Elțin este ales prin vot universal președinte al acestei republici. Un puci organizat de forțele conservatoare din conducerea PCUS și a URSS, în august 1991, împotriva lui Gorbaciov, eșuează lamentabil, consolidând poziția forțelor reformatoare, grupate în jurul președintelui Rusiei B. Elțin. În urma acestor evenimente, PCUS este interzis, iar republicile unionale își proclamă independența, în decembrie 1991 Rusia, Ucraina și Belarus decid crearea Comunității Statelor Independente (comunitate de state, egale în drepturi, cu instituții coordonatoare), actul constitutiv fiind semnat la Alma-Ata, la 21 decembrie 1991, de către 11 foste republici ale URSS, devenite, între timp, state independente. O dată cu retragerea lui M.S. Gorbaciov din funcția de președinte, URSS își sistează oficial existența la 25 decembrie 1991. În 1992-1993 Rusia aplică un program de trecere la economia de piață, societatea fiind confruntată cu grave probleme economice, sociale și politice.

Evaluare:

1. Revoluția socialistă și instaurarea dictaturii proletariatului în Rusia contemporană.
 - a. Formarea statului sovietic – octombrie 1917-1918.
 - b. Statul și dreptul în perioada războiului civil (1918-1920).
 - c. Statul și dreptul sovietic în perioada noii politici economice.
2. Formarea și particularitățile dezvoltării U.R.S.S. Instaurarea totalitarismului.

3. Dezvoltarea legislației constituționale în U.R.S.S.
 - a. Constituția din anul 1924.
 - b. Dezvoltarea dreptului și codificarea lui.
 - c. Reforma judiciară din 1922.

Note

BIBLIOGRAFIE

1. ANGHEL L. Dreptul Roman. București: 2000.
2. ARAMĂ E. Istoria dreptului românesc. Ch.: 1998.
3. BAIDAUS E. Istoria universală a statului și dreptului. Ch.: 2003.
4. EMIL CERNEA, EMIL MOLCUȚ. Istoria statului și dreptului românesc. București: ed. Press Mihaela, 2001.
5. Istoria Orientului Antic, sub redacția lui Kuzișkin V.I. Ch.: 1992.
6. GEORGESCU Ș. Filosofia Dreptului: o istorie din ultimii 2500 ani. București: 2004.
7. GUȘTIUC A. ș.a. Istoria universală a statului și dreptului (per. antică). Ch.: Tipografia „Elena”, Vol. I, U.S.M., 2001.
8. GUȘTIUC A. ș.a. Istoria universală a statului și dreptului (per. medievală). Ch.: Tipografia „Elena”, Vol. II, U.S.M., 2001.
9. GUȘTIUC A. ș.a. Istoria universală a statului și dreptului(per. modernă). Ch.: Tipografia „Elena”, Vol. III, U.S.M., 2002.
10. GUȘTIUC A. ș.a. Istoria universală a statului și dreptului (per. contemporană). Ch.: Tipografia „Elena”, Vol. IV, U.S.M., 2003.
11. HERLEA A. Studii de istorie a dreptului. Vol-1. Cluj-Napoca, 1998.
12. SMOCHINĂ A. Istoria universală a statului și dreptului. - Ch.: ed. BonsOffices, 2006.
13. Дробушевский С. Политическая организация общества и право: Историческая место и начало. Красноярск: 1991.
14. Черниловский З. М. Всеобщая история государство и права. М.: из. Наука, 1996.
15. Омельченко О. Всеобщая история государство и права. Учебник в 2-х частях, издание 3, часть 1, Москва, 2001.
16. Всеобщая история государства и права. Учебник, под ред. Батыра К.И., Москва, 1999.
17. История государства и права зарубежных стран. Учебник, часть 1, издание 2, под общей ред. Жидкова О.А., Крашенинниковой Н.А. Москва, 2001.